

Darányi Sándor

KÖNYÖRTELEN UTAZÓ

Darányi Sándor
KÖNYÖRTELEN UTAZÓ

ISBN 978 963 7486 49 4

Kiadja a Széphalom Könyvműhely
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
Tel./fax: 351–0593

E-mail: iroszak@t-online.hu,
www.szephalom-konyvmuhely.hu

Felelős szerkesztő: Mezey Katalin

Nyomdai előkészítés: Pető Zsuzsa

Nyomdai műveletek: Rózsadomb Contact Kft.

Darányi Sándor

KÖNYÖRTELEN
UTAZÓ

versek

Budapest

A kötet megjelenését
a Budapest VII. kerületi (Erzsébetváros) Önkormányzat
és az Írók Alapítványának
támogatása segítette.

*A másik csodalény Talós volt, egy ércóriás, aki naponta
háromszor vagy évente háromszor körüljárta a szigetet.
Köveket hajigált az idegenek felé, egészen ércből volt, és csak
egy sebezhető hely volt a testén, egyik bokája vagy egy ér,
mely tarkójától a bokájáig futott, és egy rézszeg zárta le.*

Kerényi Károly: *Görög mitológia*

A RÉZEMBER KORA

NYITÁNY: FINÁLÉ

Az én kitölti minden ünnepünk,
melyben ott lappang az emlékezés.

S a körbejáró nappal, mint a rab
a Tejútrendszer börtönudvarán.
A gőz vonaglik így a víz felett.

HALVÁNYULÓ ÖNARCKÉP

Az ember drogfutárként kezdi, úgy hétesztendős korában,
és kezdetben minden jól megy, hordja a Kodeint meg a morfint
Franciska néninek, aki a Várban, az Űri utca végén
abban a házban lakik, amelyik most a német követség. Nem mintha
tudna róla, ő nem; mert azzal kezdődik, hogy a Táncsics
Mihály utcai általános iskolába, a majdani Zenetudományiba jár,

a zongoraleckék

jobbra a bejárattól, egy kisebb hodályban esnek, csakhogy akinek
nincs odahaza legalább egy pianinója ezerkilencszáz-
ötvennyolcban, az magára vessen. A néni jószívű, fel is ajánlja:
ha a gyerek fölmege hozzá, nála gyakorolhat. A zongoraszoba
a Bástyá-sétányra néz, hatalmas könyvespolcok, rajta a Jókai összes,
az ablak mellett nagy bőrfotel, nem is kell ujjgyakorlatozni, ellenben mielőtt
nekidurálná magát, Franciska néni leszalajtja a Mikó
utcai patikába – mindez maga a mámor, viháncol, kiscsikó;
nem elég, hogy óráról kieresztik, még táncolhat is az utcán,
a lábán nyúlcipő (kopott balett-topán), mely szárnyasbokájú Hermészt
farag belőle. A vároldal orgonái, a lépcsők menti cserjék
nyújtózkodnak, csupa verőfény minden innen a Lajtán, a Fő utcán,
a Kozma utcán, még nem hallani a perekről; és a patikában igazán
előzékenyek egy gyerekkel, szó nélkül kezébe nyomják,
a vényért ami jár, ő pedig visszafut, fel a lépcsőn kettesével,

végig a néptelen Űri

utcán megint, a talpa csattog a járdán. Az előszobában a néni
kikapja a kezéből a dobozt, jóformán belöki a szobába,
eltűnik; ő belevetődik a fotelbe, falja Jókait, a zongora
néma. Egy óra múlva kisomfordál, hangosan
elköszön, senki nem válaszol. Ez így megy három
álló hónapig.

X. MEGSZÜLETIK A CZAKÓ UTCAI PÁLYÁN

Mind mindig, rémes lassúsággal
fut a magasugró-lécnek, vastag fehér combján megfeszül
a klottgatya, mangalica-szőre szőkén
göndörül, aztán a léccel megtorpan, visszanéz:
elmosolyodik. Tömpe orr, fehér pillák, savószínű
szemek – salak és gyepek között gödör homok. Anyja a
politechnika-tanárnőnk, gyűlöli halálosan, mire az óéfi
egy padba ültet minket, aminek egyetlen haszna van –
P. kiváló rasszista ponyvákat hoz be: „Sanders,
a folyam ura”, „Bosambo”, efféléket, az ő megbízható
családi hátterével; míg elszedem
tőle és a pad alatt falom, ő az orrát piszkálja és málán
megeszi. Most tehát, a bávaságát látván,
nem bírom, felrikoltok: – Arturo Toscanini!
Mire Erzsike néni rám néz, s rosszállóan
így szól: – X., ez nem gondoltam volna rólad...

POLLICE VERSO

A mi tablónkat nem Szipál
fotózta, a *Sárga Tengeralattjáró*
betűtípusával feliratoztuk, narancsban és vörösben,
és nem is a Váci utcán, csak a Zöldfa kirakatában
végezte, ahol azonban megbecsülték
a törzsvendégeket. A zálogházból dolgozatírás közben
áthallatszott a slágerlista: Gy. unokabátyja a harmadikon
lakott, megrendelésre játszott a Beatles-t, gondosan
ügyelve arra, hogy a nyitott ablakon a május
elemi erejével hallatsszon be a fellazító méreg
a tagozatra. K.-né (ő fordította volt a *Trombitaverseny*
a Mission Corralon c. opuszt), B. – egyik? – szeretője (ennek akkor
még merőben elméleti jelentősége volt)
megengedte, hogy az órára gramofont is
bevigyünk, a szótárral így gyorsabban haladtunk,
de nem mindenki járt a kedvünkben; Nyinocska például
megharagudott ránk, amiért Tolsztoj nyelvét
fitymáltuk, s hatalmas angol tirádát
vágott le a döbbent kamasz-seregnek, ámde Gy.,
aki bukásra állt és az első padban könyökölt, zsíros-borízű
hangon közbevetette: – *Nye ponyemájú...*

Akkor láttam embert megtörni először.

a fényképész házszáma a *Nagyítás*-ban. Volt egy bordás trikóm,
 fekete, Sz. mester kádzománccal arra festette fel, s eligazításul
 a név (David Hemmings) meg a cím. A rendőrök utáltak. A zománc
 idővel kitöredezett, a póló kilukadt, de minél
 viseltesebb lett, annál pontosabban
 példázta, mi folyik itt: valami
 szobrot farag a kőből, de igazából a szobrászt faragja – amennyid
 rámegy a változtatásra, annyit változol, s az isteni tárgyak
 hordozzák ezt az erőt – : átáramlása
 micsoda birtokoknak.

MAJDNEM

A Kex akkoriban nem a Citadellában játszott,
mert még nem is létezett. Baksa-Soós
a Goldbergerben alapította a Buxa együttest éppen, s nekem
kellett volna a zongoránál ülnöm, ámde elfogott
a pánik, játszottam az eszem, telefonálgattunk
egymásnak, mígnem megúnta, s legközelebb
az apja vette föl, azt mondta, Jancsika a vécén
ül, várjam meg. Félóra múlva letettem, addig azonban
hallgattam a nővérei fecsegését, mindazt, amiből
később *A család* lett, s lassacskán felfogtam, milyen
kimaradni a nyárból.

MINTHA A HOLDRA

Miután egy előzésben majdnem ott maradtunk
a brassói úton, a segesvári pályaudvaron abban a kukoricaszagban
– ez a DDT szaga volt – tizenhárom órát
vártunk a Szófia expresszre; reggel nyolc helyett
este kilenckor állt be az ötödik vágányra az első, Magyarországra
igyekvő vonat; Rusze környékén valahol
megcsúszott a hegyoldal (nincsenek is
arra hegyek). Pest helyett Debrecenbe
tartott, de olyan zsúfolt volt, hogy a kocsiajtók
nem nyíltak; hátizsákkal szaladtunk
perontól peronig, míg valahogy fölkeveredtünk.
Megvesztegettem a hálókocsikalauzt, aki természetesen tette
zsebre a lejt, a zavar legkisebb jele nélkül; a kúsetban
ketten hevertünk azon az éjszakán, odakint kivilágítatlan állomások,
ismeretlen falvak
vágattak mellettünk az augusztusi sötétben, itt-ott az elmaradhatatlan
„Traiasca Partidul Comunist Roman” felirat, fehér alapon nagy vörös
betűkkel,
betonkerítéseken és pékségek homlokzatán. A Maros menti kopasz
dombvidék,
mint púpok sora; vagy Aradnak jöttünk? Kint batyus tömeg, az elcsigázott,
egymás hegyén-hátán heverő, holtfáradt utazók, kosarakkal, aztán a határőr
azt hajtogatta: „*bretvecs, bretvecs*” – a Szozopol óta tartó vad rohanásban
kinőtt a szakállam, bicska se fogta. Mintha a Holdra
érkeztünk volna Nagylak után.

LAKÁSOK

Az egri piacon juhtúrót vettünk, meg kenyeret; nagyanyám kislábosában – tíz centi az egész, akár egy babazsúrból – kikevertem, azt ettük; több pénzünk nem volt. A sátor vörösében, a hajnali Nap fényénél már nem is figyelt rám; és ahogy ült ott, kitárulkozva előttem, arra gondoltam, mennyire végesek lehetőségeink.

Az a kétszemélyes vászon kutyaól
volt első lakásunk, hogyne vettem volna hát zokon,
mikor kölcsönkérte egy kolleganője, csak ide Bulgáriába,
ahonnan aztán disszidált Isztambulon át.
Mindez rögtön azután, hogy elterjedt a hír, Magyarország
kérni fogja felvételét a Szovjetúnióba – új tagköztársaságnak
maradni mi se akartunk, akkor először mondtam ki, eredjünk innét.
A második egy hat négyzetméteres szoba Gödöllőn, az Erzsébet-
park mellett a gesztenyefasorban; egy ágy volt benne, egy dohányzóasztal,
meg egy kis beépített szekrény; el is fért benne
mindenünk. Utána egy évvel Zs. azt javasolta, költözzünk hozzá,
szálljunk be a rezsibe, időnként majd elmegy moziba; végül anyámék
konyhájában.

MESTERKURZUS

Van a költő, és van X, a hasonmás; X fedezéke
a bujkálónak, Patyomkin-fal, paraván, képzése
évtizedeket emésztett fel a kényes feladatra, a mesteri
munka azonban megtéveszti a hajtókat, akik azt hiszik,
egy közülük, ha van is körülötte valami furcsa. De az álom-
lény sarjad a benti melegben, benövi a múltat, ahol
a tenger bíborkék háttere előtt, abban a makacsul fújó szélben
te vagy Szozopol szépe mályvával a hajadban, én pedig
győzködlek, vedd le a melltartód, noha aznap vonakodtál,
pedig annyira üde voltál egyszál trikóban, nélküle.
Fagyizni mentünk, pengettük ki a sztotyinkát, rézpiculás
kendőket árultak a népek, még a hasmenés is jól állt, a leander
virágzott bolondul, csak a megtorlás dühe
éledezett bennem: miért kell mindennek
mindjárt elmúlnia, holott fokozódhatna is?
Az előérzet megmászta, mint a csiga, azt a kevés
tökélyt, amit a fiatalság olykor a világra áraszt –
rendben, a kemping, ahova belógtunk, a csatornázás fogalmát
sem ismerte, s az esti felhőszakadás, ahogy a dombokról
lezúdult, épp a mi sátrunkat öntötte el; az is,
mikor az ügyeletre bevittek s megpofoztak. De egész másnap a lányok
mostak a csapnál,
kölcsonként lavórokban, hálósákok száradtak a szélben, mi fiúk
hordtuk, teregettünk, s a kerítésre kötve
ott döglődött egy pejló: nyelve kilógott, a földön
fetrengett, a fejét felcsapta vicsorogva, ha vizet vittem neki, ám a
gazdája – izzadt kis ember – jól belerúgott, engem elzavart. X. pillogott;
nem tudta még, hogy a verkli beindult.

ÉJSZAKAI VONATÚT

A stop
nem ment aznap, az aszódi pályaudvaron nem mertem aludni, s tizenegy
rég elmúlt, mikor két vasutas azt mondta, mindjárt indul egy
magányos mozdony a gyarmati indóházba, arra felkérdezkedhetek.
A mozdonyvezetővel meg a fűtővel nem sokat beszélgettünk, a tűztérből
kicsapó
hőség vöröse perzselt, az éjszaka hidege mart, átfagytam, átégtem,
vaslemezek
táncoltak a talpam alatt, akár egy megvadult, boldogan viháncoló
élőlény súlyosan csattogó lélegzete. Az éjfél utáni égbolt sötét
csodája kibomlott, öniróniám – értelmiségi barátkozik munkásosztállyal,
davaj
paznakomityszja – felemésztette a szépség, akár egy belém szegezett
emblémát, késsel a szívembe vágta, hány világot nem ismerek, s hogy
mindben
ugyanarra találok.

ÖT KIKÜLDETÉS

Az orosz nagykövet

– vállas, megtermett katona, egy megfeszítést
is rá lehetne bízni – jól beszél magyarul, X. főnöke
tőle szerzi az értesüléseit, a külügyben pedig egymásnak olvassák fel
a jelentéseit az irodisták, mert már rég nem tudja senki, az urak
melyike etette be a másikat; északkeleti politikánk
biztos kezekben. Versailles-ban állítólag senki nem
mondatta le Magyarországot mint a monarchia jogutódját
a Ferenc József-földről, ennekutána az mindmáig
szent tulajdonunk, vérrel szerzett, bár rossz fekvésű birtok;
ámde az ember, ha szittya, ne legyen válogatós. X. arról ábrándozik
az abbéval – korábban sanghaji konzulunk, maga is
megbízható ügynök, akár az Aladdin lámpája, oly dörzsölt – : ha ezt a lapot
a főnökük le tudná hívni, fölfele bukna, nekik pedig
másként lenne jó, míg ki nem jön az utódja; őt azonmód
kineveznék attasénak a medvék közé, jégtráblák közül
írná a táviratait; fegyveres erők napján a szaunából
ugrasztanák ki, mert a hadügyből rejtjeles jött (gratuláció
megbízhatóknak), s általában, az egzotikus lét
új módozatait próbálhatná ki a profi magyar diplomácia
ernyője alatt, *za dolarov* persze. Cserepes kérgű fenyők
nőnek az udvaron, a lejtő alján manapság egyetlen
tengerpartunk harminchat méter az öbölből, rothadó nád
közt szürke víz; szemben a hőerőmű csinosnak nem mondható
kéménye, fagyott szén-dombjai. Az esti fogadáson
kereshetik a zongora alatt majd az óvatlanul lerészegedetteket, egyáltalán:
erre a városra nem pazarolták a szépséget, s a lelkét megöli,
hogy az élet csak öt kiküldetés...

PÁRBAJ ELŐTT

Az örök formáknak nem tudom, hátra mit hagyhatunk, elszakadhat-e meghatározottságaitól a gondolat, s vajon ami visszamarad, az a kopasz és lényegi felöltöztethető-e másba, mint szemantikába? Végképp érzem, vagy a szöveghez rendelt minőség mind alkalmas lenne rá, hogy valamit kifejezzen a vívódásból, amivel egy átmeneti és tűnékeny röppentyűzápor mögöttesét, a körvonalakon túli valóság lüktetését a nyelvből kiszabadítsuk.

De ha így nem volna is, talány, mi fejeződik ki és mi által, túl mondhatón, érezhetőn, a minőség partfalain (védmű igénytelenek ellen, akik nem tartják demokratikusnak, ha valamit nem értenek); az egész inkább mint egy tájkép az *Anyegin*-ből, tavaszi patakok téli fák közt, még a párbaj előtt.

GYŐZZ MEG

H. az én ateista jóbarátom; még nem fogta föl, hogy neki nem az éggel van baja, hanem az emberekkel. Apja megszökött a Vörös Hadseregből, de mivel kiadták volna a finnek, továbbállt Svédországba, keményen inni kezdett, majd a három elemijével elvette H. anyját, aki bármit is érzett, a továbbiakban nem bírta kifejezni. Megszületett a két lány, az asszony lassan megőrült, mert a szellőzőből hangok hivogatták, és hiába nyomták tele gyógyszerekkel, válás lett a vége; harminc évre rá azonban kiderült, hogy a SAPO két esztendeig lehallgatta a telefonjaikat: mikor az aktákat felszabadították, H. ott látta viszont, miket beszélt a barátnőivel. Apja ráadásul ötvennyolc óta, rögtön azután, hogy az állampolgárságot megkapta, évente visszajárt a Szovjetunióba, a testvéreit kereste, s hogy, hogy nem (hacsak a KGB nem segített), hetvenhatban az egyik báty – mirákulum! – Abháziából egyszer csak Moszkvában találta magát. Ennyit az anya skizofréniájáról, akivel H. végig fasében volt; sosem értették egymást, ám amikor halálos ágyához rohant, az öregasszony megvárta, s csak hogy H. a fülébe kiabálta: elmehezt már, elvégezte a dolgát, a nyaki ütőere akkor hagyta abba ujjá alatt a lüktetést. Utána sírt egy negyedórát, de nem jelent meg álmában se többé, vagyis békében váltak el. Most, hogy rákot kapott, H. törekenyebb lesz, elutasítóbb a transzcendenciával, ami azt jelenti: győzz meg, alig várom, hogy meggyőzz...

IDE SE JÖVÜNK TÖBBET

A boncmester anyját is úgy hívták, mint téged,
így hamar kiállította a halotti bizonyítványt.
Mehettünk. Negyed hatra járt. Átvágtunk a parkon,
elmaradtak a barakkok, el a hospice három szobája,
mint karácsonnyal a szívek, úgy tele véglegessel.
Az egészet belepte a vereség dunna-csendje,
vattacukor-kegyesség, és nem volt hova menni, de
azért csak bandukoltunk, árnyak közötti árnyak,
és mint a felszakadó hús, olyan volt minden lépés.

A PEZSGÉS

Z. arisztokrata; részt vesz az ellenállásban és cigarettát csempész
az Adrián, övé a Zeneműkiadó, bábjátékot ír, majd számúzik, ingázik

Lábatlan

meg Esztergom közt minden nap a vonattal, vödörben lopja haza
a múzeumból a szemet, amivel fűtenek. Évtizedekre rá a kisoroszi buszon
futok össze vele, piros sál a nyakában, elbűvölően barátságos; nekem se
kell több,

már hagyom is ott a Gépkiérletit, s vele Gödöllőt; vár a kaland! A gótikus
szoborleletet már kiásta, a másik felét alighanem a dózer vitte el, mikor a
Munkásmozgalmit alapozták.

Nekem a híd marad, egy elbillent pillér – a törökök lőporraktárnak
használták a palota nagy részét, ámde száz évvel később a villám
belevágott; a kváderkövek Pestre hullottak át a robbanástól, ez végezhetett
vele is. De csak egy szarvasos zöld bronzcsatot találok, bármennyit
fázom a gödörben.

A nők álláspontja Z.-vel kapcsolatban egyszerű volt:
mind vele akart lefeküdni, emiatt folyton házasodott. Ugyanazok a nők
nagy tetszéssel fogadják, mikor a restaurátorműhelyben három cukorral
iszom a feketém, s a kérdésre, mit művelek, szórakozottan felelem:
„Diszpergálok.”

Ott van M. néni is, aki sosem nevet – végül belehal a lelkifurdalásba,
mert elszerette

a húga vőlegényét; B. úr, az ötvösök királya, csodás középkori
fém tárgyakat remekel és ad el a Bizományiban; vagy N., aki a Várbarlang
kútjaiba

merül le éjszakánként, úgy seftel a felhozott habánokkal. Ez nyilván a
nagybetűs Élet,

amelyre vágytam, de csak a körvonalait értem, csetlek-botlok
benne, nem találok a helyem. Tovább, tovább...

NYUGTALANSÁG

Hogy az egyik Pintye fiút lelőtte a kommandó, Balassagyarmat a bűnök városává vált, tiltott gyümölcsé, ahová a katasztrófaturizmus logikája szerint muszáj volt elzarándokolni, libanoni cédrusainkhoz –

Honnan jöttünk? Kik vagyunk? Hová megyünk? Nemcsak Gauguin izgatta ez a kérdés: a négy svéd női magazin, hozományod megfertőzte a képzeletem, tehát a hetvenes évek közepén ott álltunk, te virágban, én egy álommal terhesen, de mindketten mezítláb. Hogy a belsőt külsőre fordítsam, ez az izzás pörgetett motollamód, volt aki güzünek becézett, csak mert nem bírtam abbahagyni, nem értettem se szép, se csúnya szóból, és hát hogyan lehet egy ilyen férfinak gyereket szülni? Vagy csak ilyennek lehet? Ezt kellett kitalálnod.

Idill

Amikor utoljára beszéltünk, Z. még mindig jó volt hozzám,
unszolt, hogy el tudna helyezni az Irodalomtudományiban, de a sorsom
meg volt írva.

A tantuszos fülkéből a János-kórház előtt egy nyújtózkodó
lány szobrára lehetett látni, buszok korma közt arra a szép meztelen testre,
mely deklasszálódásom örvényeként nyílt meg képzeletemnek.

Visszafelé szaladni persze az időben is lehet; és Z. nagy kedvvel mesélte
az egész ásatásnak

Petneházy történetét, aki 1686-ban nem sejtette, hogy ő fogja lelőni a
budai basát,

annál kevésbé,

mivel túl korán tört be a falakon, az ostromlókat megelőzve, mire a törökök
gyorsan felakasztották egy fügefára, csak hogy amilyen hórihorgas
volt, lábujjhegyen kihúzta, míg levágták; ahol ez történt, egy seggbe lőtt
agár csontvázát is megtaláltuk, ott fúródott be a nyílhegy
a farokcsontja mellett. Később Z. hazament a kisfiához, aki törött gerincű
hörcsögöt

tologatott az asztalon, akár egy taligát, mi pedig ott maradtunk a rommezőn,
a turul tövéből bámultuk az alkonyi Pestet, a mormoló túlparton a Fehér
Ház lángoló ablakai, és G. azt mondta, „Milyen jól lehetne innen lőni
aknavetővel”,

mire Pali bácsi álmatagon felelte: „Tudnám is kezelni...”

„S ÉN, MÉDEIA,
BÁRHOGY SZERETTELEK...”

LEVELEK A SZÁMŰZETÉSBŐL

XV.

Kevésnek lenni, mint a csalogányok
zokogása kevés a nyársötétre:
az érett szilva erjedő nyugalma
a cefre-robbanásban véget ér-e?

A legfurcsább, hogy elmúltak a dolgok,
miközben itt vannak még, mint az árnyék.
Nem sikerült se nyernem, sem veszítmem,
s más végeredményre hiába várnék.

A lelkek vízzé válnak, mintha örvény
lett volna ősanánk, s a szétfolyó tűz
forra bennünk fogantatása örvén,

amiért feltör, hóforrás, az emlék:
akár a vágy, a visszfény és a visszhang,
távolságával átfűtött közelség.

XVI.

És mint a sátor,
melyben frigyét kötött az Úr a néppel:
nászukban pusztított teljes hevével,
hogyan visszaretent mind a szentre bátor
s a gyáva, mert az elemésztetésben
nem bírta még feladni önmagát.
(Mintha indokolhatná más a náaszt,
mint szétszaggattatni egy öleléssel –)

Bármi hiányzó rád vall; és mi tudjuk:
vagy pusztulunk, vagy a kiválasztottság –
szelídítsd végzetté a kapca sorsát,
változtasd vissza kulccsá, ami kulcslyuk!
Megoldássá a már-már tűrhetetlent,
ormoddá, amit szenvednünk kell itt lent.

XVII.

A pillanatban élni megtanítsunk
az alkalommal és a szenvedéllyel –
ránk törtél, te, a teljes, ki kevés lett:
szikrázó nappalodban minden éjjel.

Nem mintha volnál. Csak a nincs örök.
De valahogy a módját megtaláltad –
hiányodnak magad, hullámtörőt,
odadöntötted, s most fortyogva árad

túl rajta mind a lét, e majdani,
a szél borzolta fák, az új virágok:
lék a teremtés, mint egy szétszakadt

határhártya, amelyen átzuhog
múlásába, pihenni, ami nincs még:
izzó homály, semmiből valami!

XVIII.

Már tudjuk, hogy művedből kivonultál.
Sehogy sem oldódnak a részarányok –
elüt a mindenség természetétől:
mint kútba ejtetted belénk szabályod.

Valamit rontottál – szándékosan?
Itt állunk egy idegen etikával
(bizonyosságunkkal, épp mert kevés),
s annyira különbözik a világtól,
nem illik hozzád gúny, se testbe lélek!
Ösztön tudattal, ha rátör a párzás,
szerelmében is csak öszvérré képes,
s ha boldogságukban bozótba térnek,
csúffá mért tettél minket, vágy: viharzó?
Romlandóba mért rejtetted a szépet?

XIX.

Már megváltás lenne, ha hinni tudnánk.
Ha elpusztítana nagy törpeségünk.
Ha megszólítanád a szomjú bokrot,
hogy forrolázadban pattogva égjünk.
És mint a múltat végképp eltörölni,
ha jelt adnál, hogy akad még fizetség
megfizetetlen, és mi nagy sietve
megtérnénk, mint a szél és mint a fecskék.
Mert van kietlen, vagy – bizonyításod
mér földes léptekkel halad előre;
s mert vagy, vall rád, a kulcsra, úgy hiányod,
ahogy nem érik aszúvá a lőre.
A homorúból mint lesz domború?
Villámfényednél, égháború?

XX.

Mivégre égsz, ha nem vakít a láz,
jeges hited mindenkit megkövez,
a tekintély, ez a gonosz varázs

előtted jár s ködével körbevesz!
Összelapul az idő szivacs,
kiköp magából mindenféle lét,
mohót, kinek sosem volt egy vasa,
vöröst, fehérét, sárgát, feketét;
és minden út Damaszkuszba vezet,
nem Rómába, mert minden jelenés
mögött a lényeg egy, s még szenveded,
mért üldözöd, azt kérdi. Fellök és
súlyával átizzítja életed,
mint bolygó semmit végső mindenek.

XXI.

Zölden pirkad. Megtört a furcsa ég.

A holdsarló még új a víz felett.
Egy csillogó, gyöngéd ékszerdoboz
vág át a hídon: villamos – megáll,
elindul, tétova akvárium,
és trópusi halak benne a sorsok.

Nem kell barátkoznod velem. Az éj
pont arról szól, hogy inkább a magány,
mint szánalmad viszolygó irgalommal
szavak mögé dugdosnod, míg kerülsz.

Akinek könnyen megy a szeretet,
kéjjel ítél, miközben elfelejti,
másnak micsoda kín. Ne mórrikáljunk –
ami elmúlt, megváltoztathatatlan;
bukás és dicsfény kétes martaléka,
harsány madárfütty, boldog nemtudás.

A RÉZEMBER KORA

H. ELVTÁRS, EJTŐERNYŐVEL

Nem is lett volna semmi baj: a Galéria filmklubjában már az *Andalúziai kutyá-t* vetítették, s miután beadtam egy forgatókönyv-tervet, a klubvezető azt hirdette a BBS-ben, X. az absztrakt animációval kísérletezik, csak mert Jung és Hérakleitosz megkerülésével, tudtomon kívül találtam az enantiodrómiára, vagy inkább az hívott el, hogy mutassam fel, mint egy monstranciát; a másik B. azonban – *Kutya éji dala*, meg voltak ezek veszve a kutyákkal – elszabotálta a tervet; nem voltam senkinek senkije.

Második pályamódosításom azzal kezdődött, hogy H. kettő odaajtőernyőzött hozzánk a Pártközpontból, és amilyen ügyesen, épp a főigazgatói székbe pottyant; Z., akivel engesztelhetetlenül gyűlölték az első perctől egymást, a levéltárból már másnap kihalászott egy negyvennégyes fényképet, amelyen H. nyilaskeresztes karszalagban épp facsemetét ültet a Mátyás-templom oldalában; most azonban másért érkezett. Mint katonai attasé, eredetileg Bécsből csempészett Lajos-aranyakat, de hogy az osztrák vámosok lefűlelték, kegyvesztett lett, ezért múzeumi pályára küldték. Utóbb derült ki, a Fehér Házban az volt a dolga, hogy fogorvosokat meg mezőgazdasági mérnököket üldözzön vidékre, akiket az ifjú szocialista állam tanított; ekkorra már K., aki mindig szürke öltönyben és fehér zokniban járt, nyíltan is bízott, jelentkeztek régészetre, én azonban esztétikát

akartam tanulni, sebbel-lobbal beadtam a lapom foxi-maxira; elé került,
mire H. vadászösztöne belobbant. Agrármérnök! Boldogan kirúgott
azonnali hatállyal, a szakszervezet nevében
G. nemkevésbé boldogan bajuszt akasztott vele, még egy darabig maradtam,
de a szerződése
nem újították meg. Előbb majd egy hónapig ittam, mire hazajöttél az
úttörő-
táborból, a belső szobánk tele volt üvegekkel; végül egy nappal a
közveszélyes munkakerülés
előtt Z. beajánlott a pilisi erdőszethez, ahol a pálos kolostort kellett volna
kiásni,
de valahogy a négyméteres csalánt irtottam csak azon a nyáron, ami az
ember hátára zuhan
a melegben, utána meg kövező munkás lettem, majd síliftkezelő, két év
múlva pedig
bedobtam a törülközőt: irány a mezőgazdasági könyvtár...

FULLADÓ HOLD

Téged öllek, mert magam nem bírom.
Ostorcsapás vagyok a hátadon.
Az életemből – egy évet csupán! –
könyörögsz, adjak bármit végre már,

de nem merek. A játékszenvedély,
mint porfelhő borít a sűrű én –
magammal telve estém, reggelem,
az önzetlent hírből sem ismerem;

előled a munkába szédülök,
túlnőtt rajtam az élet, megtörök:
amitől rettegtem, az vesz körül.
Mosolyod, fulladó hold, elmerül.

CONCORDE

Vagy tessék: függök tőled, tehát menekülök.
Nevezd, aminek akarod, úgysem hasonlít semmi
másra; de mert akár a titkosírás, oly idegenek vagyunk,
(nem értelek, nem értesz, a távlat sem segít), sírórohamok törnek rád, egy nap
az ideggondozóba mész le, mikor azzal ébredsz: „Mit keresek
itt?”, meg hogy előtte te voltál a Concorde.
Az öreg orvos nem taglalja, mit takargat az álom,
csak pihenést ajánl, s hogy néha jutalmazd magad;
én pedig nem tudom, honnan köztünk ez az üvegfal,
amin nem hatol át a hang, hiába dörömbölök, azt hiszed,
elhagytalak, egyedül maradtál, lassan szedelőzködsz és továbbállsz...

A MÁSIK ÉLET

Nincs szó a kínra, mellyel nem bírok.
Kitépni, falra tűzni! Mint a gyík,
az árnyékból a vágy előretör,
s a lefolyó vérünkkel megtelik.

REMÉNY

Az erdő koronájából előlibeg,
elválík a hajnal sárgapiros, zöld fátyla.
Így válnak ők is el. Mindkettejüket
a maga dolga várja.
Az asszony megviselt. Nyomja a terhe. Gerince
szinte kettészakad a magzat
súlya alatt. (Egy régi sérülés.) Még hónapok,
s talán lesz értelme. Hatalmak
mocorognak benne, keringése felébreszti
az erőt, amely most nő tovább, terebélyesedik, átveszi
teste fölött a hatalmat.

És lesz talán. Mindent feláldoztak a reménynek,
tisztábbra vágyva. Akárha szennyből
születhetne csupán; a magától értetődő
dolgokat a szív nem faggatja, csak kívánja.

De amit mi természetesnek nevezünk, üres szabálysokor.
Egyedül irgalmad az, mint délre délután,
s hogy kíválsz a zűrzavaros bolygók közül, melyek
testében keringnek, égi folyók fekete
vizén szikrázó csillag.

A reggel majd eltávolít, magadat késsel
nem apríthatod. Oly sokszor már, hogy lezárult a múlt.
Folyton föltépte födelét – most két tenyerét a veséjén
nyugtatta, hasán egyensúlyoz a holnap. „Talán.”

S a fény nő, nekidől a konyhafalnak.

LEVETETT MASZKKAL

Nem azt akarom, hogy ne beszélj róla, hanem hogy ne érezd iránta,
amit érzel; de te sosem értettél a szavakból – előbb megidéztél minket,
utána meg
szabadultál volna az ismeretlenbe kitörve, csak hogy egyedül lehess
végre,
s felpanaszoltad: nem mindenki boldogul a nyelvvel.
Miért, asszonyi öl jutott mindenkinek?

Nem tudom, mi más becézést mondhatnék még, mint amit a kezem
elmond,
s miért hiszed, hogy a szomjam rád beérhetné szavakkal.
Elsuttogni könnyű, hogy a nő előjoga
a szépségét magasztaló dadogás, de talán még mindig nem érted:
nekem is jól esne, levetett maszkkal
én is éhezem, hogy egyetlened vagyok...

BABADAGI ÁLMOK

Karaorman meg Babadag között lehetnek ilyen minőségűek az álmok
a fények városáról, Tulceáról. – X. taposószánt
először Imatrában látott, mikor feljött a folyómederből,
illetve sejtette csak, hogy az lehet, egy bácsi kelt át vele a hídon,
ami egyszerre megidézte *A tűzér ölé-t* meg *A fiúk téli kalandozásá-t* –
de hogy miféle különbség van a megírt meg az átélhető
Finnország között, azt később se tudta kimondani, noha végig
ott volt a nyelvén a látott meg az érzett díszlet
kétféle varázsa; mintha tükörben nézné, hogyan nyúl magához, a kép
meg az érzet kettőssége, az „ott látszom, itt vagyok”
hasadása ismétlődött meg aznap, mikor négy évre megérkezett. Eltűnt
az illúzió, csak a tények maradtak, a kép el, mindössze ütés
és cirógatás, meg az a szomorú, szürke tenger...

KAIROSZ

És jött a tél – mikor a turkui komptól éjjel hazaértünk, másfél méteres hó fogadott a bejárat előtt, lapáttal kellett bejutnunk; egy rigó lakott a koszorúban az ajtón, a berkenyét csipegette belőle, azon próbált kitelelni; és a karácsony! Nem voltak díszjeink, mindent magunk csináltunk: piros orrú rénszarvast vágtam ki, lába alá zuzmót ragasztottunk, jól festett felette a betlehemi csillag, fekete posztón, csak az északi fény zöld függönye hiányzott; s a szemközti dombon, a cirádás vaskapun túl, az elhagyott villa romjainál gyűjtöttünk gallyacskákból jászlat a fagolyó-fejű, apró csecsemőnek. Elég üres volt a fenyő alja abban az évben, míg négyen, behavazva vártuk, hogy múljon, amit marasztalni kellett volna, kiesve időből, kimaradva a Stockmann áruház ünnepi kínálatából...

AIDA

Nem tudok semmi mást róla, csak hogy a kutyáját
Aidának hívták, s hogy ez jó régen
lehetett; hol megnő a szakálla, hol levágja
valami jótét lélek, mert a jobb kezére béna,
csüng szélütötten; s hogy lassan csoszog,
üveges tekintettel bámul már messziről.
A hangja kong, akár a pincegádor.
Nem értem, mit beszél, és ő se engem,
csak mondjuk a magunkét, hadd teljen az élet,
két üres pohár. Az asztalon
egy tengerpartnyi naplemente minden
kelléke: csupasz deszkák, mért főveny,
léptekkel, éteri semmi; és nem tudom,
húsgéből őrizte meg a kutya
emlékét, vagy agylágyulásból, miközben Aida
szelleme csatangol köröttünk, szimatolja a partot,
össze-vissza szaladgál, nyomokat hagy, melyeket
azután elmos a hullám, a következő – vizes
nyomokat. E mindörökké tartó alkonyatban
csak tér van, nincs idő – minden mozog,
akár festményeken, modellek s mesterek
viszonyában, hanyatt- és árfolyamesések
mozaikján át, születésben a mű.
Ő is, ha átlép ebbe a sávba,
akár a keretbe, meg honnét tudom?
Állok majd évszámra a buszmegálló
ködében, várom, hogy arra csoszogjon ismét,
füttyentsen Aidának, s én elmondhassam,
már tanulom a nyelvét.

SKAGEN

Délelőtt a dűnék. A roppant áhítattal
lélegző tenger a hanga szálát fújja,
s a hosszú hajcsomók megdőlnék. Film az egész:
sivatag törpefenyves szemben a Kattegattal,
hol a Skagerrak meg az Északi-tenger
csap össze, három ár – az úszót elsodorja,
hosszú és egyenes választék a hullámsörényben.
Vándorol a félsziget csúcsa, vándorolnak a buckák; egy eltemetett
templom keresztje lóg ki a futóhomokból –
utána hetekig homokba fulladt sorsokat rajzolok.

Errefelé különlegesek a fények.
S a ház, a hosszú ház a tenger partján.
Alatta hullámok moraja, visszhangzik az elhagyott
bunkerek megrogyó során, döng a beton öbleiben,
harsog a parton, csattan az oszlopokon, pezsegve széled;
s a kertben a díva sírja, aki művésztelepnek
szánta ezt a helyet, de alig járnak ide,
mert még kísért. Ágyunk mellett a karosszék,
az ő fehér fotelje (tilos elmozdítani);
ezért egy üveg bort öntök a hantra megérkezésakor,
gyertyákat gyújtok szerte, noha csak hajnalban sötétedik,
s nem merek az emeletről a vécére lemenni,
mert első vőlegényem, aki a bort hozta, a piszok
nálunk vacsorázik, s azt súgja búcsúzóul sejtelmes vigyorral:
„Ugye tudjátok, hogy nem lesztek magatok?”
Ulrik pedig, a maga örök-derülátó módján, erre is csak legyint:
„Szépasszony mind jöhet!” S éjjel a tenger,
a huhogó zajok, a furcsa sírás

a falakból, azok az éhes csecsemő-neszek,
suhogó léptek odalenn, döndül a lépcső, mikor megindul fölfelé,
aztán meggondolja magát... Ó, meddig, egek?

Lent vár és foszforeszkál. Végre pirkad.
A tenger újra. S délelőtt a dűnék.

METSZLAP

Ez itt a hetedik tornadresszed,
az a fajta, amiért meghaltam a kíváncsiságtól.
Kevés maradt belőle – szecessziós
rámára feszítve sorakoztatja fülbevalóid.

Mennyi közvetett utalás: magából fényt derengő
jersey arany keretben, cimpád melege ott hül a fémen,
s por lepi mindet. Fehér por, feketében.

FÉLBEHAGYOTT BESZÉLGETÉSEK

Elhitted, pedig igaz volt,
de mit tegyünk, ha te az önzetlen, én meg az önző jót képviselem?
Elküldesz (javamat akarod), ezt azonban úgy értem: a háború
ott lappang zsigereinkben, vérontás kitörni készen, s e félbehagyott
beszélgetések – mészárszék szavakból, két ügyetlen böllér
egymáson gyakorol –, a fáradt esték, agyoncsigázott
reggelek, mikor egyetlen gondunk a szádfal, nekifeszülni ismét,
tolni vissza a nyomást, mintha egy illúzió héja
lenne minden művünk, melynek ölelésében
felnevelhetünk egy-két fontosat, mielőtt világgá kergeti
őket is a lehetetlen s rájuk kristályosul.

ELSŐ FELNÖVEKVÉS

Teljesen nélküle
maradtan. Szék voltam
vagy vascsipesz? Innentől
mindegy – kívülről használt.

MÁSODIK FELNÖVEKVÉS

Úgy kellett a hazugság! Szétesni korán,
egybetapasztani későn, az aszimmetriákat
ez a rend megdicsőíti; de én
éljek azzal, hogy torzkép vagyok? Soha. Így aztán
bontás bontásba épült rohanó meg a semmi
között.

GYORSFÉNYKÉP

Sérült ösztönű
családból származom. A nemiség
pusztított el mindenkit körülöttem:
nem a túlzás, hanem a félelem
tőle. Állandó megfutamodásban
éltem a testemtől. Lenőtt a nyelvem.
(Azt kérték, mondjam: „lila lepedő”,
s kacagtak, milyen mókásan kocog
a fogsorom, ahelyett, hogy sebészhez
cipeltek volna idejekorán.
Végül titkon, tizenhét évesen,
vágyaktól verve magam mentem el –
az SZTK-s fogorvos röhögött;
utána három napig domb parázs
volt szájamban a seb, mukkanni sem
bírtam, de bejártam az iskolába,
otthon meg csak kurrogtam, nem beszéltem,
könnyezve faltam, befelé üvöltve.
Rossznéven vették, hogy dúvad vagyok.)
Nem sikerült a műtét. – Férfinak
tehát eleve kisiklottam, rangsort,
tisztet nem tűrtem, a falkát kerültem,
követtem a követhetetlen mintát,
vereséget tetéztem vereséggel,
halmoztam kudarcra újabb kudarcot.
Úgy tettem, mintha lenne önbizalmam,
akár a vak, ha korcsolyázni indul.
Pojáca, X.-et páncélul neveltem;
a gyöngébe magam is belerúgtam,
komisz lettem, hogy hazulról kitörjek,

és hazudós, elismerést szerezniem –
jellemtelen, mert kínozott a magány.
Ez tartott addig, míg helyem kivívtam
a hasonszőrű küszködők között;
elindultam, hogy megkeresselek,
harmóniád magamból megteremtsem,
s felnőjek, gyermekeim példaképe.

A beilleszkedés miféle tréfa?
Nem egyforma terhek alatt nyögünk.
A nő készül a transzcendenciára:
a testén belülinek felelős –
de én csak benned úzom lényegem,
nemző, foganni képtelen, a lepkét,
irigy csecsszopó, örök siheder.

AZON A PÉTERVÁRI ÉJSZAKÁN

Azon a pétervári éjszakán maga München lett oda,
az a két hét, míg ostromolt, fölkorbácsolva anyaságot,
te pedig megnyíltál neki, mint a barackos,
mert kedvedre valónak tűnt játékszereddé tenned.

De hát jogod volt aki vagy, annak lenni,
nem jobbnak; és nem kötelességed, hogy feláldozd,
ami keveset magadra fordítottál a magányból, melyet
választottál cserébe (függetlenségnek hívtad, vonzerőd
szavatolt érte, hogy bármikor elkerheted,
újra meg újra); az önvédelem mindenkinek
kijár, s nem nagyvonalúság nem firtatni, hol húzódnak
a határok. Szuverén voltál, ő pedig férfiúságában
gyermek, az ismert képlet: a rajongó,
aki kapni akar, ugyan ad, de minden adománya egy fukar
hitelező vigyorát leplezi, s hívja ezt megsebzett szívnek.
Az talán önzetlenség, hogy a nyilvánvalót tagadta,
önérdekét céloddá magasztosítva? Megbocsáthatatlan
az álság, ha te műveled, ő pedig Grál-lovagként
üvölt a pelenkában? Nem – egyedül az csak, hogy elmúlt,
és a szellem átérzőkítése során hogy elfáradt szerelmed.
Nem bírtál fellobogni, elhagyott nagylelkűséged,
kimérted mosolyod, nem akartál játszani vele többé.

Hosszú szőke barackos, kert a muharban. Ne hidd, hogy az iránytű
engem nem csap be: próbálgatom a hangot,
akár a méterárut, melyik áll jól a lélek évadához –
ha a szép kevés, szükségképp az igaz is elfogy; a szeretet
felfoghatatlan, marad egyedül a részvét

mócsingja; s nem az a baj, hogy alvajáróként bolyongok
a palota erdejében, hanem mikor a másik
monológjában a magad tengere zúgását
hallod viszont, leegyszerűsödnek a dolgok, ám épp ezért
felfoghatatlanok már...

„S ÉN, MÉDEIA,
BÁRHOGY SZERETTELEK...”

TIZEDIK HÓNAP, ESTE TÍZ

Csudálatosan enyhe este!
Új szél fúj délkelet felől.
Suhog a lomb, s az éjhez esdve
telik a hold, a vak tükör.

Az októberi anticiklon
bársonnyal törli az eget.
Csupa gyémántos kis omikron
a szikrázó patkószegek.

Az év-órán későre jár.
Tizedik hónap, este tíz.
S vár a sötét világ, akár
egy kongó villamos-remiz.

EZ VAN

Ebben a völgyben nincsenek irányok; a napfény
utat mutatna, de nélküle van világos, az éj is holdtalan,
a csillagok pedig káprázat csak; minden hordozza
a túlrejt jegyét; még nem sok olajat égettünk el együtt, s a föld szellemei
fölszállnak zavaros szomjjal – ott feszül
csillogásukban a lovak izma, Africanus,
keserű jó és harmonikája csapzott éjfeleknek.

A nő feladata könnyű: azért jön, hogy boldog legyen, s másokat is
boldoggá tegyen; a férfinak azonban meg kell mentenie a világot
önmagától, és ebbe apránként belebolondul.
De miért is lenne bármi jobb? Helyi sikerekkel
büszkélkedhetünk, az értelem háborúja azonban
vesztésre áll, s mást nem is remélhetünk, míg
nem sikerül kitörnünk az anyagból. Fel kéne végre
nőnünk hozzá, hogy így nem nyerhetjük meg a játszmat,
valahogy méltósággal, nem borongva, de nem is idiótaként,
villódzó képek bővületében, zsongtókhoz menekülve, mint aki
nem bírja tovább. Mert igenis bírjuk.

Hogy felmagzottak a túláradások! S hogy bízni *merni* kell.
A szeretetében kérlelhetetlen végső akkor kezdett lebírni, mikor
rájöttem: aki halhatatlan, nem fél a haláltól, nem enyémei
a szempontjai; ám megérteni őt csak egy hozzá hasonló
képes, ezért roppant magányos. Hát nem vádoltam többé. A lehetetlen
átítatott. S akkor a kör felrobbant: hullám lett belőle,
de középpontja mindben ott maradt –
e láthatatlan pont a tágulásban
a mélyülés,
és minden képzeletet meghalad...

HA MINDEN ALKALOMBAN OTT LESZEL

Ha minden alkalomban ott leszel,
hogy ráismerjek önmagamra, kétség
s bizonyság közt őrlődve, mint a mag,
melyet az élet súlya görnyeszt hétrét –

az élet, mint egy sziklával tele
kalapdoboz. Kitölti azt a formát,
amelybe tétetett, de nem tehet
róla, ahogy falon hatol a szó át,

halk diskurálás, csöndes nevetés,
véres viták, felcsattanó szitok –
ha elsuhanhatnánk, akár a perc,
vagy mint a kis fehér papírhajók

a feledésbe és az estikék
ködös tekintetébe tévelyedve,
s vissza se térnénk, kóbor vadvizek.
Vagy mint a langyos és nyáresti messze.

BIZÁNCI KÖRMENET

Fehér aranyban, füstölők közt
közelegnek a glóriák.
Császári gárda, tisztelegve,
s a kardalon a nap süt át,

a mélyen zengő férfikórus
akár a víz, ha fény lepi,
fémszerű, nehéz csillogással
a Szent Szívet jelképezi.

Amerre jönnek s elhaladnak,
zengő érc, pengő cimbalom,
daluk fényfoltja, mint tükörből,
fut át egy absztrakt angyalon:

„Kitépetve a mából
mint egy bokor világol
jelenléted a pusztán,
ki hiány vagy hiányból,

s mint égő törmeléket
taposnak el az évek,
a nagytakarításban
keresve szörnyű léked!

Jöjj vissza, végig itt volt!
Ne vess fel, második hold!
Te nemléttel határos,
te foghatóba titkolt!

Nyilvánítsd meg a nincset,
terítsd szívünkre kincsed,
vezess ki a homályból:
magunkba, egyre kintebb.”

KÉTSZÁZ

Leó császár haditanácsot tart, miután az éjjel visszaérkezett az a kétszáz katona, aki a Karthágó ellen küldött százezerből megmaradt – a helyzet sürgős értékelést kíván.

Ki lehet zárni, hogy a munkaköri leírás ne lett volna tökéletes, alapos és mindenre kiterjedő, csak mert belőlük csináltak fasírtot, nem ők a vandálokból.

A haditanács elemzi az időjárás felelősségét, amely a gyújtóhajókat a flotta közepébe sodorta – köztudott, hogy a csapások oka a hiány, és hogy ennek felszámolása minden valamirevaló adminisztráció központi feladata; a lehetőségek köre azonban véges. A jegyzőkönyv szerint Alkibiádesz is említi már a fogalmi gondolkodás zsákutca-voltát; az ember mint kivonulás szintén nem vezet sehova, mert a *helyzetek* ugyanazok, és a Zöldek meg a Kékek egymást gyilkoló buzgalma uralmunk erős pillére; a katasztrófát tehát közvetve Megváltónk mennybemenetele idézte elő, aki miután elhagyta a rá bízott világot, önkéntelenül nyomorba taszította azt.

A haditanács feloszlik, miután az expedíciót sikeresnek nyilvánítja, lévén a helyzet fejben vagy kuplerájban megoldhatatlan, tehát teológiai jellegű;

egyben utasítja a diadalmas Egyházat, hogy jól kézben tartott
hitvitákkal gyorsítsa fel az istenkeresést,
ezenközben pedig legyen gondja arra, hogy a teremtés közbülső rétegeit
is megszólítsák, és a kapott információt gondosan elemezve
jelentsen a Palotának.

A kétszáz ezen az éjszakán végigtántorog a városon.
Kocsmáról kocsmára járnak, némelyiket meg is késelik menten;
mutogatják szörnyű sebeiket: emennek a szemét verték ki, annak
a karja hiányzik,
titkosrendőrök a nyomukban, s csak a mozaikok meg a freskók
tűnődő tekintete kérdi, mi lett a többiekkel,
meg a tűzként szétfutó hír, mely gyászt fon az első napsugarakba.

DELPHI BEZÁRT

A menedzsment kaszinót nyit Delphiben
(Brennus hadai még dúlnak, nők sikolyától hangos a szurdok),
de a jó vezető már előre tekint, arccal a szélnek,
amely tele van profit és rózsálló combok ígéretével.
Minden megoldás vele kezdődik, minden új kor –
a teremtet világ egyetlen buktatója, hogy nincs elég ügyvezetőkből,
izzó mosolyú, a régi romjain fényesre kefélt cipőben taposó bakák,
mert az ifjú szív nem irtózik a nehéz munkától, hanem kiveszi belőle a
részét –

Ne kérdezd, hogyan ócskul el az új,
s ezt a tülekedést se, hogy a keréken egy percre fönn lovagoljon,
prüszkölve utána, amiért nem volt elég hosszú az ív.

Itt a szezonvég, az új beruházó átalakítja a jósdát
élményfürdővé, barbarikum kelta kapával; ámde előtte
ti ujsághírek ünnepeljete, zengjen sok méltató beszéd,
versengj *Financial Times* meg *Budapester Rundschau*!
Harsogj, te rádió, mindenki perdüljön táncra –

Kígyók közt mézes süteménnyel
faggatni a holtat a sötétbe mit ér.
Nem leszünk örökké
együtt, aminthogy nem is voltunk; eljön a nap,
mikor elcsuklik a hang, elnéptelenedik a szem,
kiszárad a nyelv, megreccsen a gége –

Kijebb mentünk, de tovább tart a hiány.
Egyre kijebb értünk, mégsem szűnik a cirok –
az ember nagyot akar, mert a kicsivel sem bír,
pompás hegyláncokra lát, sarkában a férgek;
ezer neve van a vereségnek, és mind ugyanazt jelenti.

Köröztünk a láthatár peremén,
keringtünk körbe a pusztaságban,
a romantika üres poharából ittuk
a megvalósítható vágy ígéretét.
A lelki szomjhalál régóta tart;
örvendünk, mily kecses agóniánk –
míg művészet van, semmi nem veszett,
kivéve magunkat talán;
az örök Ember azonban szöcskét fog ebédre,
és tovább sűríti, mert a délibáb még mindig nem elég szilárd,
és akkor innen a nulláról dobhatsz megint –

Jön majd a tavasz becsapása újra,
porhanyul a föld, a fiókák röpdülni tanulnak,
és mi azt hisszük, tettünk valamit, azért jobb élni.
Az év nevű szakmunkás a díszleteket lebontja,
s vissza megint, mint aki nem bírja abbahagyni –
Delphiben most már örökös a szezonvég;
Laodameia egy bordélyban felszolgáló,
a turisták fizetnek neki, semmi erőszak;
Apollón papjai krumplit pucolnak a konyhán, sikerült az átnevelésük;
a kitelepítések kora is lejárt, már rég csak betelepítés van,
s a menedzsment ragyogó arccal újabb kaszinón töri a fejét.

MÁRCIUSI KÓRUS

Eljöttél, titkos óra,
virágokból merénylet!
Azt hittem, holtra váltam,
s arra ébredtem: élek.

A megrázkódtatástól
kinyíltak a barackfák,
szirom kereng a széllel,
hogyan juthatna hozzád.

Taníts ne végtelenre –
termő hogyan lehessenek?
Készíts láng-pusztaságra,
kinek fagy volt a kezdet,

s ha majd a kört bejártam
és feltámasztasz újra,
leljek emlékezetből
a hangra és a húrra.

ABSOLON A FÁN

Az apa sír belőled, jó atyám.
Megöltelek volna, ha engeded.
Cserefán lengek, számaram elugrott,
három vas a kezében, fut utánam
döngő léptű Joáb, hogy a véremet ontsa.

Hinta volt minden. Fel a hírnév
tornyaiba, s most lezuhanni egészen,
le a porba, hol a kutyák
lefetyelnek örökös szomjjal.

Mit tudsz te a vágy
gyehennájáról, Isten embere!
Hárfád pengetted, mint aki
nincsen magánál. Megvetetted a hatalmat. S ha itt lennél most,
ezt sem értenéd: micsoda kárhozat, hátulról
kapni a dárdát.

MODERN OLTÁRKÉP

Szent Ágnes égő vonatán
Pál apostol tangózik át,
öleli az őt csipkedő
kacér kis diszharmóniát.

Szefira és a mágusok
nevetik csak kettősüket –
a harmadik a hallgató,
vak ez, amaz meg töksüket.

Nyüzsögnek a bölcső körül:
északi fényt tart Boldizsár,
visszhangot Gáspár, míg Menyus
szivárvány mögül kandikál.

A gyermek, mint egy barika,
nézi csak elkerekedett
szemmel őket, legörbül a
szája, s ordít, hogy bereked.

PILÁTUS MA NEM FOGADJA HERÓDEST

Római polgár vagy, az érdekek
játzmáját ismered. Ha valaki önként
játsszik bűnbakot, magára véve népe terheit
azzal, hogy saját fejére mond ítéletet,
levéve másokét: van-e jelentősége még?
Vagy már csak az elkerülhetetlen alkudozások,
a kollektív elszámolás marad, ahol a sok
tartozik-követel rugdossa bokán egymást,
s a sorok közt, úgymond, megjelenik-e,
hogy nemcsak bűn meg büntetés akad,
hanem bűnhődés, bűnbocsánat is?

A vég közel, ha nem. Heródest
bocsássátok haza békével, ma nem
fogadom; a zsidók egyetlen királya
se ossza be időm – vezessétek el!
De köztünk szólva igencsak ez a kérdés:
mi kell az áldozathoz, amitől megenyhülnek
az istenek, és egyesek honnan tudják ezt, vesztükre,
olyan pimasz nyugalommal? Jöjj, Tibellinus,
olvass nekem, olvasd fel az istenfiú Attis
történetét, aki önként halt meg, hogy éljen;
s ha jártál valaha Germániában, tudhatod,
mi a görögöknek Chronos, nekik az a *Zeitgeist*...

WALULISO

Ott állt a nyolcvanas évek derekán
Bécsben a dóm előtt, tógában, babérkoszorúsan,
kezében római sasok helyett tábla ezzel a felirattal:
„*Wald Luft Licht Sonnenschein*”.
A Város, melyet elképzelt magának,
kedvelte, mint egy nyári mikulást –
mikor a népek a Kärntneren kóboroltak,
froclizták, ő meg üdvözülten tűrte;
a zongoraversenyeket még komolyan vették,
s hallottam két asszonyt összesűgni a hátam mögött
a panzióban,
nézd ezt a szép magyart.

Művem romokban: borítja nappal törmeléke,
részmunkaidős Orfeusz, nem bírom dalra fakasztani a sziklát,
vizet facsarni belőle, nem, amit Waluliso
ártatlanul, önként, és minden délután.

MERENGŐ

Hogy tanításuk elterjedjen,
a prófétákat megölik:
reggeltől estig forr a tenger,
majd hűl estétől reggelig.

Fény, árnyék nem szűnő csatája
csodák idényét hirdeti:
Jónást bekapta bár a bálna,
de megrágtatlan köpi ki.

Várhatsz akármit, úgyse úgy lesz:
a föld, mely csillagot terem,
s a csillag, mely salakkal terhes,
fölkel s leszáll a végeken.

Zűrös szerelmek sátorából
kikászálódva megtudod:
úrhatnám szolgád volt a mámor,
s még jó, ha lehet magzatod.

Minden erődet fölemészti
ez a se ide, se oda,
ha azt mondják: *Hrisztosz anészti* –
úgy ingerel a hahota.

Amit értesz, mind félreérted,
amerre lépsz, mind félrelépsz:
közös erővel kiheréltek
a pusztá szív s a józan ész.

Ne is kapálózz, mert hiába!
Nem érkezel meg sehova,
s mint hangyát pöcköl el a kába
és nagy seregeknek Ura.

Idol

A kép olyan látszat, melyben
a hiány szuverén. A szenthez
ez áll legközelebb, s ha valakit megszáll,
az megszépül. A többi esztétika.

NINCS HOVA

Az ablakon pergő eső
úgy vall sok kételyről, csalásról,
abba a rétegbe hatol,
amit az üveg elpalástol.

Hogy végzetét majd meghaladva
önmagán teljesítse be,
visszaverődni más szivekről
denevérnek kell lennie –
s míg legmagába mint a kútba
tekintve képét kérdezi,
amaz kiszáradó tükörként
elfut és nem felel neki.
A mássá lenni nem bíró én
kelt meg, világgá úgy dagadt –
a túltermékenyült feszíti:
a bűn, a kár, az indulat.
Ebben az űrben teng az ember;
sem lenni, sem nem lenni nem mer.

Titáni sorsod az örökség,
a fogva tartó anyaméh,
melyet rád mért a jeltelenség,
s civakodó Uránoszék.
Ti végtelenre képes évek!
Te minden másra képtelen!
Otthon sem ölben, sem fenyéren,
se égbe fenn, se földbe lenn,
szabadítson ki bár a sarló,

nem juthatsz innen messzire,
mert eltöröl a folytatásban
megnyilvánuló perc heve:
mi volt Gaiában, lesz Kronoszban,
elvi jó elvtelen gonoszban.

Kiút? Szöknél, de nincs hova.
Bezár az üvegbörtön én:
mint nyárfagyapjút vonz a víz –
elbotlasz borzolt felszínén.

HÉLOÏSE NAPLÓJÁBÓL

Ma megkínzott, hogy mégsem létezel,
ki mindened semmiből építed,
s ha házad összehordtad, szétesel,
akár zápor után a pöfeteg.
S hogy én sem lettem így, kétely facsart,
meddig kell kérdenem, honnan szabad
feladnom, mert nem értem, hol a mart,
s miféle örvény húzza sarkamat?
Mi lennem? Az esőáztatta táj,
mely fáival égnek nyúlászkodik:
a szarka röpte, sárga varjúhája,
kanyargó holtág, korhadó ladik,
malomtó és morotva, párnahaj,
cihák, télen káposzta-töltelék –
ez mind, és semmi. Mint a hó, tavaly.
S előtted annyi, mint az ázalék.
Nyírfák a szántón. Bogács-lepte rét.
Pompává alakuló őserő.
Sovány tehén, mely legelgetne még,
s a legelőn túl ott a temető.
S a pásztortüzek füstje mint a hab,
ha nyaldossa az égi partokat.

*

Ma térdeltem hátul a konyhakertben,
és néked szedtem zsenge-friss parajt,
minekutána rorátéra mentem;
és élveztem, hogy minden mag kihajt
a földben, már-már testi élvezettel,

ahogy magod hajtott ki bennem; zöld
levélkéik éledeztek, és a kender-
kötél vágott derékban. Úgy gyötört,
mint szomj az ágyást, harmat a barázdát,
melynek nem jut eső és sorvadoz
palánta, dudva benne. „Nagy paráznák
sorsa, erény, irgalmaz énnékem!” –
ezt dúdolgattam, mint derékba tört
napraforgó, ha ura nincs sehol,
s adatik csak várhatnia; megért-
e, mondd, belőle valamit szegény?
A jázmin illatoz, a csóka lép,
le nem veszi rólam okos szemét,
míg körbesétál s kapkod férgeket,
melyeket ásóm feldob és kivet.
A rend részeként izzad homlokom,
verejték csurran le a hátamon –
vezeklem minden tévedésemet,
ki tőled távol, mint a másvilágtól,
imátlanul imákba rejtezem:
kolostorába vont az értelem.

*

A tárgyak nem maguktól ostobák.
Az anyag korántsem önként sötét.
A fizikánál nincsen mostohább,
míg nem ismer se hőt, se szenvedélyt.
Szellem, természet? Egymás tükrei
az analógiák kék foncsorán –
egymást fogalmazzák, az emberi
reménytelen reményében talán.

*

Egyszer csak megtörtént velem az élet.
Akár egy büntény, magammal megestem.
És ott maradtam telve okozattal,
a következményektől megesetten,

mint egy süldőlány, maga is gyerek még,
s anya maholnap. Kopni kezd a térde,
a munkából a háztartásba rokkan –
miféle csalás készítette reményre?

Értem-e most már, mibe keveredtem?
Melyikünk lett a másik terhe végül?
Nem fontos. Ami számít: aki lettem.
Mindegy. Az ember mégis belekékül.

*

Mondd, honnan hát a rettenet,
ha nincs halál, csak átmenet?
Repedt báb, megroppant burok,
üresen tátongó hurok:
csak átmenet, csak képzelet,
a képzelő emlékezet!
A sok „te” mind csak vágy, csak én –
virágpor tengerszem vizén.

REPKEÉNY

Ahogy a hangok ütnek át
a sűrűsödő fátyolon,
a vérből szerzett lüktetés
úgy rombolja minden dalom.

Hiába minden tettetés,
a szép brutális álca csak –
a leghőrebb, mutatva is,
nem is, miből van, hallgatag,

s míg harcol szó meg némaság,
a mondhatatlan tornyait
benőni kész repkeény idő
leránt, csitít és megvakít.

EGY LAKOMÁN

Mikor elszöktettél, sorsomba beléptél, be az ablakon át, hisz az ajtót kulcsra zárta apám, aki benned magától féltett; hagytam, hogy ledöföd lányságom szörnyét, még segíttem is a gyapiút elvenned, hencegve előttük. A férfi szebbnek látja magát mások bámuló szemében, s kozmetikája a hazugság – nem ismer antimont, ceruzát, pirosítót, hennát, illatait kaukázusi rétek virága ölébe nem önti.

Hozzám képest ártatlan voltál sokáig, de a hűség kihalt szívedben, amint trónt éreztél combod alatt (ki a hű, kérded most fogcsikorgva, azt hányva szememre, mért nem ahhoz a reményhez mentem inkább, melyre cseréltem bünt halmozó szerelmed.) Ide hallgass! Gondolj Taloszra, akit elüldöz bácsikája, s hogy miért, és úgy felelj: „Férfi teremti, nő pusztítja el – a tekhné szülötte – végez vele varázslat – ideje van, mely eljön és lejár, mi az?”

Ha olvasod ezt, talán belátod: a növekvő részese és tanúja vagy, akár átlót húz a körbe a viszonyszámra kíváncsi, mert már messziről megérzi, hogy többről van szó, mint esztétikumról. Ez a rítus a nyilvánosság előtt zajlik, mint minden nagy megtisztulás, fémek és félelmek feláldozása; elfogadása annak, aki vagy, az elutasítása árán, aki nem; meghatározás tagadás által, ám túl is lépve rajta azon több mozzanatában, amitől az egész megéled, felizzik a parázs, felsziporkáz lobogó láng, megmoccan a titkolt, nyilvánvalóba rejtett: a recept mára ennyi. Ha ezt végigcsinálod, a feldarabolt kos morzsái összetapadnak, göndör bari

ugrik ki az üstből (ha hiszed is, hogy a folytatása nem érint,
s a számodra kedvezővel beérnéd, mondván: a legvégét megúsztad).

És összeáll minden szétszaggatott:
a megrepedt kaleidoszkóp felett
megújul a világ, a még halott,
felcsengenek az eltörölt nevek,
s a történendők, mint lenyalt szavak egymásutánja
egy lakomán.

S én, Médeia, bárhogy szerettelek,
kígyófogatomon felszárnyalok,
mint akit várnak más, új kezdetek.

ÚJPLATÓNIKUSOK

– Látni örökre egybe,
ami szétesett:
a szörnyűt, meseszépet,
keserveset,
a sunnyogót, a hívet,
az árulót,
az ártatlant, ha torkán
szorul hurok,
a bankárt és a koldust,
kik utcalány
után koslatnak holdas
éjszakán;
álmában gyermekére
vágó anyát –
(nevetve felriad, majd
zokog tovább);
ami alászálltában
sokasodott,
noha mind meg sem éri
a holnapot,
de visszavágyik, lenni
egyetlenegy,
felszálló vízésés, vágy,
mely füstbe megy –
tanulság, létrád erre
kell csak neki,
s ha okul, mindhalálíg
emlegeti!

– Bárcsak lehetnék Proklosz,
s te Plótinosz,
akiről nem maradt kép,
se jó, se rossz!
Lépcsőnkön, holdsugáron,
vinnénk a szót,
felcáplatnánk a fénybe,
szűnnivalók,
s szívünkben kialudna
én és határ,
nem létező delektől
északra már.

NEM TART SOKÁ

Nyitok ki minden ablakot,
ha rám szorul a ház,
és úgy érzem, megfulladok.
Teáskanna nyüszt:
a szűk falak, a kőlapok –
vádlnon sziszeg a gáz;
mint víz alól, kirobbanok –
majd kezdődik megint.

Most még semmi nem tart soká.
A szusz. Az éj. A csend.
Rémálom, mely magányt okád.
Az üdülőtelep –
semminek nem lelem okát,
mint aki félrenyelt.
És persze tart még legalább
a bódító berek.

De hogyha összefolynak és
elnyelnek, át, oda,
ahonnan nincsen ébredés?
A pissenéstelen
felissza hangom szénporát,
csak új álmok sora,
csak fojt a kiteljesedés,
s mégis úr mindenben?

Ha elragad és átcipel,
amiből riadok?
Többé nem ébreszt senki sem,
szemfedőt sem terít –
még legtovább a félelem
tart ki s a csillagok.
Aztán a fény a késeken.
Befogad. Elvakít.

SZÜLETÉSNAP

Egy régi, rossz, leválasztott lakás –
az ablak előtt kátéesz-tető,
lapos, kátrányozott; majd idegen
alakú néma villamos tűnik

el jobbra a málló vakolatú
házfalak, beton udvarok mögött.
Már az ecetfa zöld csak. Távolabb
szecessziós homlokzat, életek,

ez a levitézlett ötvenhat év,
s egy idegen lakásban ébredés
a végül is leüthetetlen, buta vekker
feleslegesen hajsoló szavára.

Hét óra harmincnyc. Mi dolgom itt?
Későre jár. Hogy kerültem ide?
Ha tudnád, ki vagyok. Én sem tudom,
s ez a nap is kihull a semmibe.

SÓSKÚTI ESTE

A moslékot a tűzre lökve még
a puha lé melegszik kicsikét –
a sparheltban úgy bizsikál a láng,
akár a táncoló kobold, a kék.

Az ólban az éhes disznó visít,
röfögve ríja gyomra kínjait,
a vājlingcsörgés, vödör-csattanás
ritmusából remélve: perce itt.

Elül az udvar, hamvval húny a fény.
Elcsöndesül a magas és a mély,
a pincében a harang-kondulás,
az egekben a tünde vakremény.

A temetőben fátyolkormú gyász.
Szent Orbán, mint a csósz, szőlőt vigyáz.
A szeliszközi présház oldalát
hold futja be, sugárból sárgaláz.

A bányán túl, az Öreghegy mögül
hegedülve a szél előkerül.
Körülcincogja a Kálváriát,
barlangba fészkel, stációkra dűl.

A templomtornyon kandi gyertyaláng:
lidérc búbol egy kuvik-unokát.
Az oltáriszentség lágyan tüzel
űrrel tömött és tág hajókon át,

s a kivirító Fiastyúk felett
szikrázó bóbitát kap gyermeked;
az élet, mint az éj, úgy röppen el –
meglásd, a hajnalt észre sem veszed.

EGY HÁTRÁLÓ ÁRNYHOZ

Főnix és szomj gyermekei, novemberi alkony
ránk zuhanó lángjában a magány viola skapulárénk;
s ez a vers se akar mást, mint bármi folyó – legutolsó
cseppé válva lerombolni a gátat.

Menekültem a szegénységedtől, a kifosztott életedtől: kárpótlást ne tőlem
várj, mondta minden mozdulatom, hanem attól, aki kizsebelt, akivel rossz
boltot kötöttél, s benned bátorság, bennem tisztesség nem volt elegendő,
másítani a kötésen. Azt hittem, vért az igazság; de magányod tőre
átjárta s megsebzett, valami fontosat üzenve –

most itt reszketek a láztól, kavarog szemem előtt a sötétség, villódzó
karikák táncolnak, beoltottál nyomorúsággal; végig vállamon
hurcoltalak, s belerokkantam, amikor le kellett raknom a terhed.
Ó, irigyellek, nem vitás! Megoldottad a kérdést, míg én
nyomorék, tanulom, a maradékkal mit kezdjek.

TEMETÉS STE SEGRÉE-BEN

Az első éjszaka a sírban.
A mozdulatlan odalenn.
Türelmed mély göröngye szokja,
és még csak tűr a végtelen.

A csend, akár egy sötét szoknya,
az őszi széllel fölrepül:
fagyos fehér láng tűz alóla,
s a bokrokon, jaj, szétterül.

Ahogy a húsa fogy, az ember
malaszttal végül megtelik,
csontja kopaszul, válla horpad,
a föld lakói kedvelik,

s úgy villan és alá is úgy száll
az emlék benne, női comb,
mint alkonyatra dől a nádszál,
s ropog alatta régi lomb.

ZAKLATOTTAN

Akarnám bár a szót elütni,
ahogy nem szabad, nem lehet,
létezik-e, hogy még ne únnád
e sok egyforma verseket?
Ne látnád: lelkipurdalásból,
a mosdókagylón homlokom,
a vécén alva, hátha vége,
s fel-felriadva álmodom?

Ne tudnád, rongy az önbizalmam,
s csak arra várok, vesse meg
mesterkedésem, aki rájön:
elárultalak titeket?

Miért gyűjtök három gyertyát
négyőtlökért? Ki tudja már.
S hogy sok-sok este, hátha várják
a valakik, a láthatár,
ez az egész tanácstalanság,
lassan múló emlékeitek –
minél kínosabb, annál inkább,
és úgy belém szenesedett.

Mert nincs menekvés, nincs felejtés:
hétfőkre várva egyre kedd,
álom vakuz, akárha ég por,
és el nem választ töletek.

VALAHOVÁ, VALAKINEK

Beney Zsuzsa emlékére

Mikor mint robbanó gyufát,
magamhoz veszem verseid,
kéneső kínod átitat:
foszforeszkálni az tanít.

Lábamra fér-e lábnyomod?
Körém simulsz-e, drága úr?
Igaz-e, hogy fiad vagyok?
Rangrejtve várlak legbelül,

hol csillagot játszol, lehet.
Boldog zshivaj. Nagy csend. Örök.
Násznak ropogó fegyverek.
Ministránsok és füstölők.

A túlparton már Afrika.
Meghajsolt vad, szíved remeg,
míg ott ülünk, s hallgatjuk a
lassan közelgő lépteket.

ÁZRÁÉL NEMZEDÉKE

I.

Vágyként léptek belénk, emlékként hagyják itt az egészet: a halottak meghozták az első havazást, fehér és súlytalan aprószent-miriád kering a levegőben, alkony és éjfél lányai, napszak-fiak; levetik a bokrok maradék levelét, aprón ott sárgállnak a járdán.

Azzal vált minden nyílttá, hogy az elfogadás rontott le annyi készet, mintha megúnta volna, ami addig lett, mert a hamist az igaztól többé nem választotta el rosta; míg a tapasztalatban a külvilág tartott térképet a képzeletnek, melyet az bejárt, kívánt és megfutott önféltése szerint, mint egy értékelő mechanizmus, egy bolygó óramű, amely a gólemet tántorgásában vezérli. Végül pedig kinyílt a lét, minden lezáratlan sebként végre, a maga letudhatatlanságában mutatkozott meg, s nemcsak a csók, a mohóság, mely a zsellért országról országra űzi, hogy gyermekének kenyeret leljen, vagy a mások sorsával kockázók mámore, ha haszonban mérik a perc értékét; hanem az addig válaszaikkal összeferrott, párosodó kérdések maradtak egyedül, a válaszok tűntek el váratlanul, s akkor derült ki csak, hogy azok voltak a függöny, ami lezárt és megnyugtatott. Válaszok nélkül végre szabadon félhettünk, nem mintha segített volna, de ha egyszer a felnövekvés mércéjének ezt hittük, teremtetést semmiből, amihez előbb el kellett érni a semmit.

Nem mentegetőzve, bocsánatot sem kérve
lettünk ilyenek, talán régóta már, vagy csak a jelek
mutattak erre: önelégültségünk, a „mi megmutatjuk” dölyfe –
nézd, fásuló tekintetű tömeg, sarkában az újak. S már az sem érdekes,
meghallgat-e a jövő: mindössze a csillagzatoknak, a szélnek kell elmon-
danunk,
a tenger áramára bízni, hadd vigye, ahova akarja,
hogyan voltunk és megtörtént mindez,
és mert megtörtént, eltörölhetetlen,
sőt elkerülhetetlen, mint egy úrfelmutatás.

Hogy csak az van, ami lesz: mikor a pillanatban összeér
a megálmodott meg az érzék. És egyre pontosabban
elmondani, amit egyáltalán nem szabad, nem lehet, de muszáj
mégis, a felnövekvés nyílt parancsa szerint.

II.

Az élet túl finom ahhoz, hogy nyelvvel belenyúlhasson az ember
anélkül, hogy összezavarná, és csak újabb romokat hagyjon
azok mellé, amiket Jeruzsálembe visszatérve talált.
Kiürítettük a keserű poharat, rajta kultúra habja, mely jogot és élmény-
fürdőt kavart a funkcióból, füttyülve az ok mögötti okra;
ebbe piszkáljon bele az érvelés? „Lehetne ennyi is, de nem:
még mindig több az életem” – Ezra az íronádra dőlve körmöl.

Átváltozásaim egyik dimenziója azonban befagyott:
gondolataim egy helyben topognak, nem jutok
sehonnan sehová; se helytállás elől az érvényesülésbe,
se vissza, csak a holtpontra tart fogva belül, és egymagam
kevés vagyok az átcsapáshoz; sem hogy elvettem az ördög
kenyerét, kínoztam magam szorgosan, hátha belátja, hozzám képest
felmunkát végezhet csupán.

Hogy hittem és csalódtam a türelemben! Mint egy természetfölötti
képességben, ami hiányzott belőlem,
csak az örvény rántott le, fulladozásom
nem enyhítette megértés. És az is lefagyott lábujj, ha az ember
másnak tesz vallomást, mint akinek kéne, mert nincs rá biztosítéka,
hogy egyszerre csak egy zsákutcában találja magát; már nincsenek utak
befelé –

Mindegy, volt-e igazam: nem szorulok
bizonyításra. Vagyok, és ennyi elég. Vagy voltam talán.
Másról igazat mondani könnyű ahhoz képest, amikor
magadra fogod a szikét, vagy ha túl soká
kötött le a mibenlét, a dolgok hogyanjától pedig
ódkodtál; meghalni nehéz lesz, de becsületesebb,
mint vinnyogva tagadni: megérett rá az idő.

(Azráél, Ezra, Ezsdrás: ugyanaz a lényeg három alakban,
egymással békétlenül, amiért függéseiket maguk sem ismerik;
s aki a dolgukba kívülről avatkozik és helyettük
hoz róluk ítéletet, olyan a lelke, akár a tevébőség.)

III.

A masszagéták, mondja Hérodotosz, “nem szabnak ugyan határt
az életkornak, de ha valaki nagyon megöregszik,
azt feláldozza a teljes számban összegyűlt rokonság,
vele juhokat is, a húsukat pedig megfőzik és lakomát rendeznek.
Aki betegségben hal meg, azt nem eszik meg, hanem elássák a földben,
nagy sajnálkozással, hogy nem jutott az áldozás sorsára.”

Csakhogynem tudjuk már, hogy a jutalom büntetés is,
s minden csapásban ott az elragadtatás,
de elvakultunk, neveltetésünk csak a gyémántkemény önzést

képes kihozni az anyagból, önnön természetét;
koptatja, őrlí a sziklát, nem lágyítja kenyérré,
nem változtatja mássá. Ó bárha értenénk,
melyik mást is keressük! A törpeség ha nagyság, látni akkor
mit is jelent? Miféle egység rajzolódik ki
a lélek képernyőjén, amikor felderengnek
a láthatatlan körvonalai a kettőn túl, s az ellentéteken
kiüt egymás halálverítéke! Ha értenünk
ezt kell, miként szemléljük, hogy a kép ne mondjon ellent
a megértendőnek, rácáfolva fensőbbiségre, vigaszra?
Mintha a mi készülékünkben volna a hiba.

IV.

És hogy ennyi piruló, romló anyag árán
lettünk halhatatlanok. Ami számít, nem rajtunk múltott.
Hogy a fogalmi korláton a bajnok jól teljesít-e, végül is
nem a mi dolgunk, a magasságra
meg a beléje zuhanóra tartozik, sem az, hogy artistikusan
kalimpáljon, legalább fölfelé – a közönség vérre
jött be, arra, hogy büntetlenül senki se tehesse a jót.

Sok barátságot félbehagytam, egyszerűen azért,
mert nem fogadtam házasságokat el, nem vettem részt
az összekacsintó önáltatásban, amely közös
gyengeségnek álcázta a szabadság
elvesztését. Lehet megnyerni a réven, ami a vámon elvész,
de az önként és dalolva mégiscsak árulás
volt a szememben, ami ott hagyott
valami befejezetlent bennünk, s ugyanúgy hagytam el
én is őket. Nem bocsátottam meg nekik,
míg rád nem találtam, utána pedig
már nem volt miért. A kimondhatót nem kimondani vereség,

amelyet nem engedhettem meg magamnak, azon az áron
sem, hogy a színpadi vetkezés
nem műfajom – vannak hasznos fogások,
a szép igaza több a tényszerűnél, mégis, a naplót
ne itt keresd.

Nézd ezt a kis zsinagógát, mögötte a vén
fák árnyékában a kertet: autóval is be lehet
állni ide, megengedik havi ötezerért. Annakidején
sokakat megöltek itt, ezért ez a hely
nem változik már, az időtlen egyfajta szigetét
futja körül benne a forgalom rohanó sodra;
vagy azt a korlátra kihajló, levakolt szobrot
nem messze innen, mely most már örökre
a balusztrád fölé könyököl, mögötte befalazott
erkélyajtó.

Többé nem számít, vajon érthető-e mindez,
hanem hogy fut a perc, és még annyi mindent
kell megnevezni ebben a kapkodásban.
Annak jár le, aki nem bír, tetszeni csak, irgalomért eseng,
nevezi igazságnak, összezavarodott
a félelemtől itt e belső meg a külső univerzum
keskeny peremén – lebeg az idegen habján (tíz
a mínusz harmincadikon minden extrapoláció, a mínusz
tizenhetediken a mérés, a mínusz nyolcadikon a nyelv
határa), ledönti a magasság terhe (tíz a harmincötödiken
meg a látható frontvonala), ezen a galaktikus
peronon, ahol más átutazók is agyoncsapják
az időt a csatlakozásig, és így nincs
más választásod, mint folytatni tovább,
de befelé, és egyedül is, ha kell.

ÉJJELI ŐRSÉGBEN

Semmi értelme. Hűség. Ne tudd, mióta érzem,
se hogy miért – szégyellem, milyen ósdi
kacat, de ez van: udvariasságból
nem mondok ellent, hátha ez magányod
megenyhíti, bár szívből elítélem,
hogy társaságot erővel toborzol,
s azt sürgeted: hited vallja a másik,
kit kiszemeltél. Mennyi sérelem!
Tudod, az Arvisurák
vagy igaz, vagy sem; de a Tények meg a Mérték
csillagképe igazgat rég utunkon
a józan ész zseblámpafénye mellett,
éjjeli őrségben, egy kis hajón,
mely átszeli az óceánokat.

A SZABADULÁSRÓL

Megvonni bűn és ártatlanság mérlegét,
mintha a belátás növekedne az emberben, nem a pánik,
és a nagylelkűség, nem az önmentegetés.
Elfogadni annak az ittlétét, ami nem esett meg,
cserébe a megtagadott történetekért.

És hogyha nem tudok másként élni, csak parancsra,
akkor is ez vagyok:
tételes elszámolás arról, mi a szabadság, s mire hajlandó érte
ez a barna folyó, hömpölygő féktelenség –
mit jelent vállalni önnön természetét,
s megbocsátani a medernek, mely másfele kényszeríti.

Mondd, félsz-e attól, ami álmokba öltözik:
a hátország csendes dalától, a menekülés jelképeitől?
Ami soha nem volt más, csak emlék –
ha a maradás mintázatán többé nem találsz fogást?

Váltni és elsodródni másodikká, sokadikká,
aki mindig voltál, felismerni a benned hordott készet,
kitörni elfogadásba, térdre borulni a hazugság
előtt, hogy van különbség és a következő jobb lesz;
engedni a szabadság kényszerének, hadd rántsón magához a látszat –
micsoda vonzás, a feloldozás micsoda ígérete!

De ha maradsz, ne érényből maradj.
Ha nem tudod bevallani, amitől félsz, még mindig jobb,
mint ha azt hinnéd, erősebb lehetsz magadnál;

s fogadjuk el, lesznek majd, akikre átháramlik a vétek,
mint egy közlekedőedényben, noha mindössze belénk keveredtek,
és ez sem büntetés, csupán egy megoldhatatlan
feladat, mely minden nemzedékben önnön nyitját keresi.

LECSAVART LÁNG

Mikor megnyílnak az idők,
és a tölcsér fenekén ott hullámszik a fém,
nem tudod, ki öl meg, ki kegyelmez.
Nem a síkosító hiányzik a cső faláról,
míg tekereg veled ítélet idején,

mikor kicsap a láng az elragadtatásból,
de hideg az is, csak fénye van, nincs heve,
s a halál szerepét játssza a népgazdaságban
az ítélet ideje:

a romlás évadában, mikor pusztulni kötelesség,
és engedelmeskedni legalábbis meglepő,
annyira egyszerűen történik, mondhatni önként,
akaratunktól mégis függetlenül.

Valami percenként fogy el: a levegő körülötted,
s mások azt mondják, ha nem, hát nem, míg sorra nem kerülnek ők is.
Ez az átváltozás belőlük önmagunkba olyan kivételes,
hogy az idő elveszti türelmét, hiába mondjuk a magunkét,
ez a milliárd másolatban egyszeri –

Minden adott egy szombat délutánhoz:
odakint válság, lefagyott utak,
ködösen ragyogó napfény játssza a részvét szerepét;
felderít, ám megoldani semmit sem bír többé, míg célzottan terül tájainkon el.
A vécétartály csőcsonkja törött, csepeg a víz, a recikli elázott,
derékig járunk a szemétben, az utcán eszelős hévvel guberálók
védik egymástól, amit kikapartak, s a várakozó mikrobuszok között
egyensúlyoznak zsákmányukkal, mint tánc a kötélén,

visszahúzódva önmagukba, lecsavart láng
vonul így vissza a kanócba –

Ez itt egy Möbius-szalag: minden pontja
csupa kezdet, csupa vég,
s azt hitted, ha elindulsz valahonnan valahová,
majd szükségszerű lesz. De ha mással keltél volna útra,
is ugyanide érsz; és hiába hinnéd, hogy személyes,
mert csak egy kimondhatatlan tétel illusztrációja, ábra az egész:
zongoraverseny
kézteleneknek.

KALAUZ A LÉTHEZ

Ha a világ emberségben szűkölködik,
a körülmények azért, hogy megteremje – erre való
az embertelenség diadala. A történet az út,
mely tovább kanyarog: amerre mentél,
meg hogy csak a tabuk rendszere változik, s az egész mögött az áll,
nem kell ezen a módon élned, mikor minden napod
úgy álmodod át, hogy az élet másokkal esik meg,
mert nincs félned mitől – eddig mindenkinek
sikerült; szedd össze hát a bátorságod és ugorj (ez a szó – és –
például nem vezet sehová), mintha léten túli szerződésed volna arra,
hogy gondoskodni fogsz. Aláírtad, aztán most tessék.

Minden szó egy-egy bejárat abba az idegen világba.
Legyen a Szovjetúnió a példaképed. A nyomorból, mely most Amerikára vár,
ők tudtak tanulni hetven év nyomorából, a tengődés bajnokai,
és nekik is sikerült az ideggáz, a tőke tehát költséges epizód
volt csupán, kitérő tengelytörésig; most jött el az ideje,
hogy ne erősebb, hanem gyengébb légy, mert nem ártani
lesz a legnehezebb. És persze mindez nem fog menni
a mai habitusoddal.

NEM AZONOS

Tedd mérlegre az elképzelhetlent:
az asztalodnál más ül, vagy kidobják,
mint műanyagzsákban a céduláid,
a megíratlant, ami nem lehetsz már.
A lakást másvalaki megveszi,
idővel az emberek elfelednek,
s már csak az utcakő emlékezik,
de amit hallott, megtartja magának.
Kikopsz a földből és a csillagokból.
Az ér utol, amitől mindig féltél:
a jelentéktelenség végtelenje –
minden homokszem jobban tudja nálad;
a ha eddig értél, hová fér az én,
legkisebben a leghatalmasabb?

Köszönöm, hogy nem csaltál meg, holott megtehetted volna;
nem váltottál be aranyra, noha talán nem érdemeltem;
és hogy nem választottál mást, amikor kockáztatni kellett
vágyaidd visszafogva a lehetőségek kapujában.

S most elmondom, hova tartunk.
Már vár a jeltelenség:
pohár víz vágyik így az óceánra.
De nem az számít, ami sikerült,
hanem ami nem lett kimondva,
s amit mutatok, csak a dolgok ára.

Ha igazságos is, nehéz elfogadni, hogy a bolondnak
joga van szétrombolni, amit nem ő épített,
s hogy a történelem kovásza az irigység, nem a megértés.
Jöjj és nézd!

Az értelem keresésével elkótyavetyélt élet
értelmes-e vagy csak szükségszerű?
Mi temérdek munka volt mögötte!
Családtól elvett esték, házasságtól ellopott ünnepek,
nyíltan tengelyt akasztva, vagy a kisszerű tolvaj büntudatával,
mint a bányába zárt keres kijáratot –

Depressziós vagy realista, aki úgy érzi, kevés az egészre?
És ha éveken át, hát éveken át.
Talán fel kéne adni végre a harmónia posztulátumát,
beleroskadni az undorítóba, hadd vegye át örökös jussát –
de akkor honnan a napsütötte percek, a több tapasztalata,
egy mindannyiunkban ott erjedő önszerveződés állomásai,
amelyekből útvonalat és menetrendet állított össze az elme?
És honnan volt álmodni a vágy, a szomj a rendre,
az iránytű kényszere, hogy északra mutasson!
Honnan a naptár, a kétdimenziós idő,
ha nem a központi csillag tömegéből,
s az ünnep honnan, a kudarcok örjítő egyformasága,
ha nem keringtünk végig egy belső tömeg körül.

Isten hozzád, Afrikám! Búcsú visszhangja lelked csarnokában –
Talán hatnak szellemi hormonok,
s mindez szülőcsatorna, bárhová vezet:
mert amit keresel, van, noha nem azonos veled;

Möbius utazása e lassuló futásban
az izzó panoráma, a föl hulló kövek,
amiket visszaránt az áttetsző, miközben te is az
vagy, ami vonz –

VERS ALPHA DIALLO SZÜLETÉSNAPJÁRA

Magamba nézve bennem látlak,
mint tó tükrén a harmatot,
mely nekivágott a világnak,
kiáradt és alábbhagyott,
a körforgásban egyre feljebb,
majd új mélyekbe zúgva le
szenvedélyesen öntudatlan,
okkal és törvénnyel tele.

De a múltó tapasztalásban
az oknál több is megjelent,
akár a fény, egy villanással
betöltve múltat és jelent:
az irgalom, hogy más lehessen
a megbocsátás, mint kiút
az igazságból, mely nevedben
vív háborúra háborút –

valami *több*. Ezt képviselted:
ezért haltál fiatalon,
akár az anyaöl, a tenger,
a dúdoló s az oltalom.
Próbáljuk meg. Nem mindenáron.
Úgy kell, mint egy falat kenyér
a hit, hogy érdemes, az álom,
hogy végül minden összeér,

s hogy jó nekem a közeledben.
Éreznem: lassan már vagyok,
valami által megszülettem,
tömör űr, apró csillagod,
tükör és kép, kit visszaverlek!
Te körvonalnyi rejtelem!
Mint a szeretet, mint a vermek,
ott vagy mindben, és végtelen.

VISSZA DÉLRE

VIHARJELZÉS

Pozsony, Pest közt a villamosság
szinte zizeg az ég alatt:
a túlfeszített felhők húsát
dagasztja kékes indulat.

Te kirobbanni készülődő!
A fáradtságunk szintjei
közti különbségből fakadnál
voltage és amperral teli?

Eldobni táskát, kézi poggyászt,
elfogyni, mint a reggeli,
menekülni a zokogásba,
mindent előlről kezdeni.

ÉPPEN EZ

A lényeged maradt csak így,
ami nem kellett senkinek:
a szempontok, a görcsök és a vád.
(Meg *nem* felelni bárminek lehet.)
Kevés barát, annál több ismerős.
Egy-egy jellem. Néhány egyéniség.
Élet helyett sima megélhetés –
a fényképeken mosolyod beég.
Tovább forog az átszakadt lemez,
s rég nem tudod már, hogy lett éppen ez.

Ki tette fel? Mikor? Minek?
Hányaknak? Végül számít-e?
A folyó mélyén görgő hordalék
csak vájjon, az minden szükséglete –
a mozgást adja a történelem,
az irányt meg a talajviszonyok?
Mindig akad egy újabb dísztribün,
s ha megnézed, szilárdan imbolyog:
a változáson súlyos vasretesz,
csak meg ne kérdezd, hogy lett éppen ez...

A közösség nyájas illúzió,
lutri a társ, halálugrás a tett.
Az idegenség folyton ostromol,
még sincs rá semmi más ellenszered,
mint tenned azt, amiben nem hiszel –
s minél kevésbé, annál fontosabb,
hogy elvből; mint a pepszin burka véd,

különben gyomrod marja szét a sav.
Impressziók, üres sörösrekesz?
A nagynak indult hogy lett éppen ez?

Mondd ki végre, mit és miért!
Kettős mérce ellenfeled –
a jogba öltözött otromba sért,
míg igazak vérében hempereg!
Vagy ha nem állsz ki, erre sincs szavad,
átvágsz a parkon, új utakra térsz?
Esélyt herdálsz, egyszeri-fontosat:
ajtódon is kopogtat majd a félsz,
álmod dómja letépett falragasz –
s többé ne kérdezd, hogy lett éppen az.

MÉG MINDIG SEMMI

Szégyelltem ezt az ént, mint ideiglenesen
megszállva tartó hatalmat szokás,
és annyi engedmény dacára, melyet tettem neki, a lényegemben
még mindig semmi változás.

Vagy mint szegény rokont, de nem üres
zsebe miatt, hanem mert taknyát megkönnyebbülésből
a földre fújja. És miért örül
minden apró sikernek! (Az olcsósága, bakszag, átható.) –

Ma már inkább csak szomorú vagyok,
ha ez fejlődés; és megszoktam ezt is.
Valamiképp hozzája tartozik
az én az emberhez, akár a presztizs,

s ha valaki nélküle boldogul?
Csak néznek rá gyanakodva, vadul.

FELÉBREDNED OLYAN LESZ

Kelényi Bélának

Ez a már kikezddhetetlen-eltörött, ez az épp
veszte által pótolhatatlan,
hol a macskakő keskeny nyomtávra vált,
és sánpár játszik illegalitást
tegnap, holnap közt; otthon, mint a szél –

A kétely, hogy be ne csapjon a nyelv;
elengedned úgy a dolgok kezét,
mintha volna valódi más, s a sodra
csak azt ragadja el, ki rá meri
bízní magát –

Mint aki rádöbben, hogy egy segély-
szállítmányt fosztogat, amely időt
döntött elé, de a *más* idejét,
felébredned olyan lesz. Szívhalál
lappang majd benne, meg kölcsönkenyér.

NON OMNIS MORIAR

Ha jobban vagyok, mint megérdemeltem,
henyén dolgoztam meg a többletért,
s amit a magaménak hittem, nem enyém,
sosem volt – ajándékom csak, s azért
kaptam, hogy osztogassak könnyű szívvel
belőle, hisz a máséból adok?
Ha látszat lenne is, az mennyivel
több szeretetnek látszana! Talán
nem hal meg semmi; mégsem hal meg minden.

ÁZ ÁRAMVONALAK MÖGÖTT

Légy az, aki nem lenni nem bírsz:
a kopár, száraz maradék,
az áramvonalak mögötti,
ha nem tudsz a jóért szeretni,
csak a rossz ellenére még.

Elpusztítottad szeretőid,
míg éjszakánként még velük
sodródsz álmodban, mint egy allén,
ahol a léptük kortalan-vén,
s izamos-csapzott mindenük.

Az alléban koppanó visszhang
delúzió csak, kortalan,
de zaklatottságod homálya
köpenyt borít a furcsa tájra,
és most már minden messze van.

A VÉGLEGESRŐL

Talán hiba volt végig arra várnom,
hogy visszaváltozom és felnövök
regényhőssé: ez a dúvad maradt,
ki magát zárja be jutalmadért,
de nem forr be a kráter, nem szakadt
fel a kelés, csak az ártatlanok
szaporodtak körülöttünk, akik úgyse
értették volna, miben vétkesek;
és mindent, mikor eszköze lettek
a részleges önmegvalósításnak –
teljességük a félkész bosszúja.
Még tartozott e pofonnal a mának,
s a jövő, melyre rábízta magad,
ott surrog benned, lendkerék a fában:
elmossa partodat
a feketén suhanó néma áram,
de meg nem oldott semmit, jóllehet
azt hitted, nem dől rád, mit elnapoltál.
Csak a jövő maradt, a sok kudarc –
halott méhek, a félig teli kaptár,
pormacskaím ezer jaja...

És nincs és nem lehet más.

A LUKÁCS TERASZÁN

A Lukácsban a férföltöző
szaga; a rozsdás, vízköves csövek,
padló csúszós köve. A napozóban
ültél, szél fűjt, és féltünk mind a ketten
egymás látványától, a várva várt
meztelentől, a tett igézetében,
a testiségbe mint börtönbe zárva;
kitörve majd a lélek szárazára.

A fürdőmester atlétatrikója –
mellén a szőr átbújt a necc közén,
aranylánc a nyakában: jó keresztény.
Kénkö és kanszag, szekrények; a kréta
azon a kis fekete vaslapon,
s a szél a napozóban a hegyoldal
lombos falán alázúdulva szaggat
és tép fürdőruhát, a régi fecském.

S majd elvesznék, s te örökké keresnél.

PERCY HARRISON FAWCETT

I.

A MÁSIK PÁRDUC

A helyzetek vonulásába vonva
kényszerítette rajtuk túl a vég,
a kétely laprugója úgy dorombolt.
A rács, amerre kitörhetne még,

most útját állta. Újrakezdte, váltig
tagadva célját, már-már megszokásból,
mintha nem szívizom görcsölne benne,
hanem maga a szabadság, a távol,

de fölfelé, a ketrec ablakán át
egyetlen ugrásával kint teremne:
megoldaná a rejtélyt, s visszaválna
magává, énjét végképp elfeledve.

II.

AKI NEM TALÁLT HAZA

Valahol várták, tudta biztosan,
és évek óta. Hirtelen szívek
vették körül: nem kockáztathatott.
Ha nem moccan, a hír végül elül –

s úgy is lett. Ám attól fogva gyakorta
elkódorgott, várták képzelt hegyek
megmászhatatlanul, a telt uborka
is csábította, meg a döglegyek

húsos virágokon, melyekbe veszve
az Óperenciák sós illata
csapta meg orrát; s máris elfeledte
az embert, aki nem talált haza.

III.

1867-1925?

*„Az út egyike volt a legszomorúbbaknak, amelyet valaha is
megtettem. Mintha közelgő veszedel-meket rejtegetett volna
magában a folyó félelmetes nyugalma, a kellemes sodrás
és a mély víz. Az amazonasi folyók démonjai a közelben
leskelődtek, jelenlétüket elárulta az alacsonyan lógó felhő,
az özönvízszerű zivatar és az erdő sötétlő sűrűje.”*

Nem a jutalmak – a bizonytalanság.
Valami vad remény akarta jussát
létedbe betörve:

kifosztott önmagadból, majd kiűzött
a dzsungelbe, határvidék-kitűzött,
elveszett városokra rátalálni,
esni törbe.

(Elébe csörtetve a változásnak
hátrál csak meg az idő alaktalan jaguárja –

aki feladtál minden foghatót,
hogy révbe kormányozd üres hajód
most ott álltál az esteli vadonban:
távol gramofon szólt, a víz aranylott,
s hozta feléd,
ringatta az Estudiantíná-t.)

IV.

LENULLÁZVA

Tüzezrezredes? Miféle megbízással?
S hogy családjától távol, nem ismerték fiai?
A kalandvágy mentette meg. Várta a forrás,
de abba ereszkedni sosem mert, amibe a többség belecsobban,
s átvágott rajta, amin kevesen mertek, talán a felhők
akaratából.

Mások tanúi, míg ők mieink, küszködve a tapasztalattal,
mi és mennyi közös bennünk, akik nem születünk egynek,
és szavakkal, mozdulatokkal, a színek meg a hangok
zűrzavarában. A vallomás felelőssége nyomasztott.

Van-e mentsége annak, akinek a jegyzőkönyvet meg a tollat
is fel kell találnia, hogy önmagát feljelentse?

V.

VÉGIG KÖNNYEDÉN

„Ha megölöd Kumarét, gyereket szülsz neked,
aki mindkettőnk ura lesz, s te is uram leszel.”
Nádkunyhó mélyén mondott és végleges szavak,

egy szurokhajú indián lány pitymallatkor –
ott van bennük mindaz, amit az emberről
tudni lehet, a folyton kitörni kész
lehetőség foglalatáról, melyet a varázs
lombbal aranyoz be, akár a jaguár
izmát. Reggel a malac
a gyékényen velük alszik, a szerelem pedig
a szolgálat erejének megnyilvánulása.

VI.

A FELFEDEZŐ

Hegyláncok, távol. Rettegő folyók.
Egy kontinens mellében kék erek:
a részegségen átderengenek.
Mind izgat, mert mind névtelen.

Rovarhad és fekélyek. A száraz évszak lassan újraéled,
vagy elvadult bikák. (Vártunk három napig,
végül egy néger vett észre s evezett le értünk. Nem hitte el, hogy annakidején
átúsztam itt; de délelőtt nem támad a kajmán.)
Néha indiánok nyomják ki testünkéből a nyűveket,
melyeket szisszenő fütyű csal elő. Az ösvény mentén föld-evő
csontváza puffadt hassal készült a kínhalálra, de várnia kellett még fél
napig.

Két öszvért szétmarta a denevérek.
Két részeg peónt megfojtott a pára.
A kunyhó tetején kígyók zörögtek.
Lécfalon túl hörgő tífuszos beteg,
s Costin szobánk sarkában lőtt agyon
egy Bozótok Urát, éjfél után mikor belépve látta, tekereg a sötét.
Néha nyilak, néptelen csónakok; aszály, sziklák, keserű, gipszes szomjúság

tikkasztó napsütésben – úgy tervezem, két hétig gyalog ebbe az irányba,
utána fel a vizesés
mentén, melyről hallottam annyi mendemondát.
Aztán balra a bányá, melynek bejáratát a jezsuita misszió tömte be
kiűzetése,
1760 előtt, s a csillogó sziklák az alkonyatban, Francisco Raposo
elbeszélése szerint, aki tíz év vándorlás után pillantotta meg embereivel,
majd egy őz üldözése közben követte azt a nyomot, mely végül felvezetett
a párkányos hegygerince.

*

Mint egy kilátóba, vágytál a kéjre. Mint egy kegyre;
s hogy onnan is van, lesz tovább még, följobb, egyre, egyre.
Táj lett a szomj, oly áthatolhatatlan,
nem szűnő suttogás az alkonyatban. „Menj utána, keresd! Eredj!”

Aki vagy minden méltó tévedésed,
majd fölszegeznek, majd meg kőbe vésnek:
s a bálvány útnak indul, megsíratva,
az éltető bogyónedvet keresve.

*

Elnyel, akár a pusztulás,
az áhitat.
A láthatárig érő Eldorádó
betakar, megrág, felszürcsöl, megéled,
mérgével átitat,
boldogságából nincs menekvés.
A vég közel:
elég egy mozdulat.

Mint óramű, jegyzi leállta percét
a földmérő-tudat.

*

Obszidián arc, alabástrom állvány,
te élő maszk, te ismeretlen bálvány,
lombon parázs, liános végtelenség,
pincék, tornyok, lépcsőzetes medencék,
kőlabda-játék nedves holdsütésben,
az áldozótavak mélyébe hullva
gyermeksikoly visszhangja!
Te barbár és nemes, te torz, te ékes,
te szűzies, mohó, sötét, te fényes
romváros, néptelen a névtelenre
mióta várva: add magad kezembe,
kitárt kapud kulcsát meg hadd keressem,
piramisod csúcsára hágva!

VII.

NAPLÓBEJEGYZÉS AZ ACRE MELLŐL

„Nem embernek való vidék.
Vizes vagy gőzölgő ruhák.
Egy ismeretlen cél vakít.
Bedőlt a menny, a föld, a fák.”

VIII.

A XINGU FORRÁSVIDÉKÉN

„Sokadik expedíció. Ma váratlanul
elveszett a teodolit. Egy öszvér megriadt,
elnyelte a folyó.

Nem lehet megszáradni. Mint
gőzölgő indulat, lebeg a fákon az eső
egy hónapja. A vad
ilyenkor eltűnik, régóta éhezünk.”

IX.

SÍRFELIRAT MAGÁNAK

„Húsz esztendeig ifjú voltam,
katona, majd családapa.
Orromban ég – megértem volna? –
a ceibafa vad illata.

Nincs itt, amit reméltem annyi
kinintől lázas éjszakán:
horzsolom csak a felszínét, míg
ringat a legnagyobb talány.”

X.

A HALDOKLÁS

*„Utam az ősi kőtorony mellett visz el, amely még ma is
rémületet kelt a környékben lakó indiánok között, mert
ajtaja és ablakai éjszaka fénylenek.”*

Ahogy az eltörött köröm helyébe újat
növeszt az év, s a fák évgyűrűi kihízzák
tavalyi kérgük, úgy nő a bizonyosság:
nem voltam egymagam soha.
És ha a dolgokat nem volt kedvem a nevükön nevezni,
az is az én döntésem, te pedig, akit vonz a személyes,
más lángjába röpjölj.

Köszönöm, hogy megszabadítasz a gőg sebeitől.
Az én igazi teljesítményem az, amivel adós maradtam.
Amit elértem, mellékes, ami pedig fontos, tovább várát magára.

Az ember súlypontja kívüle,
és csak a test hirdeti, hogy általa a lélek
is jóllakik – porzó és termő
milliárd alakban, a kérdés pedig az, mi ebben az új,
a tagadhatatlan; mert volt benne az első bizalma,
amit oly könnyű kijátszani, eltapsolnia annak,
akinek semmi ritka nem érték, csak a sok
nyelvén ért, s hallani sem akar mást, a tömeg
üvöltését, mikor a csúcsra hág.

Sokféle módon nem éltem.

Ha a forma helyét
a cselekmény veszi át,
másfajta biztonság, amorf öröm
az eredmény, a szabadság étere
tör rád, lezuhansz, noha röptet,
de nem érzed. Minden átalakul, a mondható
legelőbb: átjárók nyílnak, amelyekről
nem tudtál azelőtt, viz a víz, a szavak
maguk keresik meg, hová valók, mintegy beugorva
a résbe szándék és kimondás közé, tökéletesítve
a sosem-igaz valót, míg elnyeri pálmád.

Nem azért sorolom mindezt,
mert fontos, hanem mert ennyit tudnod kell rólam,
ha téged is kérdezni fognak, ki volt ez az ember,
s meggyűlölsz majd, amiért nem tudsz rá felelni.

Adj innom. A magány pokla
rég bezárult körülöttem, egyedül egy régi látomás
vígasztal. „Ha tetszelegnék, hogy nekem maradt csak
bizodalmam benned, te tudnád, mekkora hazugság;
s hogy inkább jelent állandó vitát, mintsem ájult hozsánnát,
amit irántad érzek. De ha nincs kinek elmondanom, te mindig ott
vársz a kanyarban, ami megöli a reménytől duzzadó
palántát, fon szelet katángbokorba, görbe a körte, a szilva
mögött, s az ökörfarkkóró lángja virít egyedül.”

Ezt mondta, majd a Nap tűzébe lépett.
Én meg azóta égek, egyre égek.

Sokat káromoltalak. Szidtalak az egyensúlyodért,
melyet a dolgokba vittél, mikor a rosszat létrehoztad,
s nem érdekelt, hogy a haladás előfeltétele,

nélküle füttyörésző, vakarózó banda maradtunk volna.
Hiszek abban, hogy az ember tudata régibb az alakjánál,
ami mindent megmagyaráz. Hal voltam előbb?
Ezeket a fákat nem ismerem, ez a kunyhó
sem ismerős, csak a visszatérő láz, a lebomlás
ritmusa, a kirajzó emlékek görcse, közelgő
zuhatag

.....
Kintről hangok. Sokféle a szépség, ezt most már biztosan
.....
.....

Mindenét elveszíti, aki gyógyulni mer:
.....
.....

Talán végig itt voltak. Vagy én értem oda.

XI.

Aki

Aki ő voltam,
aki én leszek,
az időtlen, hús-vér
képzelet,
aki eltűntem,
aki itt vagyok,
ha az innen a túlon
átragyog:
ha eléred a célt,
te is észreveszel,
vagy a tűzbe szaladsz,
akiért akivel.

INTELEM

A test gyöngeségeit alakítani a lélek erejévé,
s máris kész az örökmozgó: ez a felnőttként megvakult
látása, aki már mindent magán keresztül szemlél,
és a világot eltakarja előle a lélek pusztasága,
melyben vizet keresve végig az marta csontig,
mért nem lelhetted több örömed benne.

De ha az igazság érdekel, nem a kérdésre a válasz,
ha nem magadat mented a közösség révületébe,
hogy társasutazással kerüld el a belső gyeheennát,
és talán vállalni lehetne, minden fogyatékoságával együtt,
ami ünneplésre kínosan alkalmatlan, inkább hasonlít
fizetési hátralékra, mint nyelvüket fenő
kritikus-tanoncok terített asztalára, *akkor*
hagyj fel az udvariatlansággal, hogy magad másokhoz méred;
ne fabrikáld tovább az ihlet-csapdát, ne erőltessd,
ami nem akar tiéd lenni; ne lopj, ne csalj, ne riszálj!
Ennél kevesebb nem elég. S kerüld a szépség
beugratásait, mikor kicsusszan
a szó szorításából és rombolni kezd.

MIÉRT VÁRNÁL

Mert büntől, hánytatótól csak okád
az ember, és sehova nem vezet
se vallomás, se pellengér, se sztriptíz,
se támadás, menekülés. A csapvíz
mossa csupán le a förtelmeket –
megtisztít legalább, az enyhülés
állapotát, akár egy délibáb
körvonalait, felmutatja, és
elfogyván, int. Tovább. Gyerünk. Tovább.

Az igaz ember se hibátlan, sőt.
Gyakran büdös. A különbség
közte meg a tévelygő közt
a beismerés – ez egy réteg kormot lemos,
könnyebben lélegzik valamivel,
s mert becsületes, tanul a megkönnyebbülésből.

Miért várnál? Ha érdekel a bűn,
szabdald fel magad egyenlő darabokra,
és keresd meg: nem észrevehetetlen,
ám a fényt sem szereti; más tanácsot
nem adhatok.

TISZTÁZZUNK VALAMIT

Tisztázzunk valamit,
különben holnapra azt találod mondani, a ragályról
is én tehetek, mert rébuszokban beszélek... Ez így
vizimajmok csődülete, bonobó-galeri
fosztogatás, élvezkedés közepette; de a dolgok
soha nem úgy mennek, ahogyan kellene,
ha tehát szóvá teszem, nemtetszés a jutalmam?

Ne a jogaimmal hagyjatok békén –
jogom a tisztességetekhez is van, és az árukapcsolás
ellen tiltakozom, mellyel csak korrupt demokrácia
meg korrupt diktatúra között választhatok!
Elég a fenyegetésből, hogy eltűntettek, agyon-
hallgattok, átnéztek rajtam, a más kutyája kölkén,
ha olyasmit akarok, amit ti nem! Az elemi udvariasságot,
hogy senkinek ne kelljen kétfélét mondania,
a békétlenség messze elkerülje,
nyugodtan nyithassa szét az ingét,
s legyenek válasza, jók és megbízhatóak.

MADRIDI SZÉL

A MUSEO DE LA REINA SOFIA MÁSODIK EMELETÉN

I.

Ritka madár az öröm, röpte csodáját
egyre nehezebb megosztani, s ahogy kurtul a perc,
gyorsabban járnak az órák, vagy már csak nincs kivel,
egyszerűen kiürültél, többé
nem érdekes, nem érdemes, mindegy, hány újabb
páncéltermi falon nyomakodnál át: ami vár,
ugyanaz a porzó űr, azon-egy zajjal teli csend,
fokozódó egyedüllét számlálja az orsón lefutó
szál perdületét. (De ha ennyi.)

Jusson eszedbe a siker! Sikeres vagy, ettől nem féltél, akarattal
ezt a valót kényszerítetted a mába, teremtő; és ami nem-ma?
Kifosztottad, csupán hogy a most gyönyöre ne apadjon; elharapóztál
messze a lépted előtt már, hogy mire odaérj, lomha kopárok
tápáskodjanak csak fel tiszteletedre? Kijutottál
a perc dobozából, s körbe-vadul
beviláglottad elhagyatottak, még meg nem születettek
szörnyű homályát? Kérd a csalódást, kiürülni ne hagyjon!
Vagy hogy a szabály ne az átfordult arányok tobzódása,
sűrűsödő mondandóra jutó egyre kevesebb fül,
élményre tehetségtelenebb nyelv,
ne az alkalmatlanság legyen: konstruktív kéziratot,
fejfajós ima-félét, távolodóban a szél, a madridi szél
ezt nyomta kezedbe –

II.

Eldöntenem
nem oly nehéz, hol állok:
betöltenek
lehetőség-határok,
s kitöltöm magam,
mint egy lehetetlen
keresztrejtvényt, mindvégig
célkeresztben.

Abban meg mindenképpen régimódi vagyok,
ami bennem az új; és ezt a könnyítést uraságod
ne nekem köszönje: átlós a körülmények
keretére, amelyekből ilyenre sikeredtem.

Hullnak a bombák, potyognak az égből,
fut, aki bír, megáll, aki nem.
Betelnek kapualjak, égő vasszerkezetek
és lámpák. Isten veled, köztársaság.

Pereg a némafilm, a múlt halotti maszkja
megéled, de csak még elmúltabb ettől.
szétfeszíti az érzelmek járatait,
elpattintja a tüdőt, akár egy buborékot, hogy a légszomj
éreztesse, mennyire ismerős tájon járunk.

Plakátok: választási plakátok, Pasaremos és
No pasaran, váltig a te ide, te oda sürgetése,
az állásfoglalás kényszerítő idegbaja,
nehogy kiderüljön a nyilvánvaló
a tisztázatlan nyomása alatt. Isten veled,

aki elhitted: elég mindössze választani,
a többi már megy magától, és a tehetség
másra sem való, mint hogy a fintor meg a kéj
önigazolást találjon! Elpazarolt lehetőség,
butaságunk leggyönyörűbb kiáltványa, maszkká szikkadt
élet.

III.

És akkor a céció
két nappal az európai választások előtt!
A válság kellős közepén
még innen, mert nem túl az illúzión,
hogy megjavítható,
ami javíthatatlan.

Apátiában, még nem indulatban.
A tisztulástól még nem elsöpörve
az óriást uralja még a törpe,
s mindkettő azt hiszi, változhatatlan,
aminek menni kell. Kakas az égen,
kirakatüvegek ismét betörve,
hogy ne megint előlről, bárhogya is lesz,
s nincs kire bízni, ami lehetetlen.

Ez a ma dolga. Válassz! Dobd a tollat,
ragadd a számok fegyverét, a többség
bölcsségének reményébe veszve!
Ne rúgkapálj dolgod-bajod savában,
hagyd másra a hibát, a szót, a tettét,
felelősséged add át – és ha ennyi,
vessz, mert magad homokra építetted,

ha hatni bírsz csak, már alkotni nem!
Kivet magából a történelem,
eltörli azt, aki nem gyarapít,
csak elvesz; mert a szabadság több a szokásnál,
s nincs mércéje, csak a légszomj, szemben a széllel.

A KRASZNOSZELSZKAJÁN

RILKE 1903-BAN

*„Seit Wochen will ich diese Worte schreiben
und wage es nicht aus Furcht, es könnte
viel früh zu sein...”* A szakítás után
a jambust mintegy lélegezni kell –
hetek óta, igen; és rettegésből,
hogy túl korán, s ha nem, akármi későn,
felesleges kockázat így kiadni
magad bírádnak, csak hogy válaszoljon;
és mégis vállalod, hogy megmutasd:
nem adtad fel – nem számít semmi sem,
s az élet addig az, míg merni mersz.

Magad, neki. A régi megnyitás.
Hová vezethet így az újabb játszma?
Ha visszaír, elhárít-e, s ha mégse,
hogyan tovább, mi a következő
lépés – s ha el, feketére, fehérre?
Vagy nem is sakk ez, kockáztok csupán,
minden helyzet hatesélyes, nem kettő,
s ő tisztán látja annyi, számadásnak
álcázott számításod, neveti,
vagy ami rosszabb, únja, cselt se vet?
Merre. A tiltott szublimációba?
A testetlenbe mentett lényeket
kristályosítja sebzett magatok:
a sértett ő, amiért lekötötted
konok rajongásoddal, mint a hámba,
múzsádnak, széllel járó vadlovat,
s nem tudtad, vissza akkor jön, ha mint
a szív bánatát, szabadon eresztet?

S a véres te, durván rákényszerítve
az önzetlenre, önként; tiszta önzés,
aki láng voltál, őbelőle éltél,
s mindaddig vallhattad büntetlenül:
a művész dolga égni, másoké
pedig, hogy táplálják maró tüzét. –
Innen hová?

Az önfeláldozásba.

Magad lenned énedet megtagadva,
nőöd fényébe, ki másnak világít,
kifosztatásodba beletörődnöd,
embersége kényének átadatni.
Ő lesz utad és ő kalauzod:
beavat eddig titkolt életébe,
ad szabadsága misztériumából,
mint éltető kenyérből, és irigység
nélkül osztja szét másoknak magát,
s ha elbírod, hogy egy legyél csupán
a sok közül, csak szemtanúja dús
áldozatának, nem haszonlesője,
sorsoddá szelidítéd végzeted.

Ezért írsz most: „*Ich werde diesen Sommer
während des July und August in Deutschland
sein (in Worpswede wahrscheinlich).*“ Szeretlek.

Elverted mindened, tilos szavak
vesznek körül. De lásd, ez lesz a kezdet.

AKKOR ÉS MOST

Leplezve disszonanciáját, most
tartalmat ölt és előlép a forma,
a feledés, feledhetetlenül; és beköszöntnek
az alétheia hétköznapijai:

„– De hogy lett éppen ez? Személyiségünk
s a környezet kölcsönhatása, nyilván;
földharc génekből meg történelemből,
egy épülő táj összevisszasága,
merő koncepció meg hordalék.
Más értelemben értendők a dolgok,
ez a szabály, a többi csak kivétel,
s mi nem hisszük, míg feszegetjük váltig,
mért nem történnek ízlésünk szerint.”

„– Attól, hogy ők lettek csúnyábbak, a múlt
még ugyanolyan szép. Élednek a kertek:
pont, ahogy a gyarmati restiben ma is
méri a kevertet. Minden megigazult
az átértékelés konok hevében –
széttartás, ez van: csúnyul, ami szépül,
folyton lebomlik, közben visszaépül
a körkörös időben egymaga,
az örök visszatérés mítosza. Na még egyet a pártért.”

„– De ha mindenható akarsz lenni, hagyatkozz
a véletlenre, mondtam neki. S mást is.
Hosszú és szerteágazó utakat kellett bejárnunk,
és nem is volt más feladat, csak ott lenni, bevésni
egy újabb fa kérgébe, Jóska, szeretlek, évszám, meg hogy

Gazsi bácsi lótetű, rozsdás szöget drótozni nádszál végibe,
uhut lőni vele, alkalmi kötelességek, egy felnövekvő nemzedék
öntudatát megalapozó tettek; később meg a parkok,
a széles, keserű parkok, míg hajnali harmatban üzekedtünk
a padok alatt. Azok a nyirkos, szörnyű reggelek.
S a Friedrichstrassén, az S-bahn megállójában nézni, ahogy a nyugat-
berlini szerelvény átcsettog a vasoszlopok között, mint egy álom,
pár sín párnóra a perontól, nehogy ráugorjon az ütközőre valaki
(pedig előttem az élet, már garbót is kapni meg fontosember-táskát,
a keletnémet ipar
tartja a lépést a kapitalizmus túlkapásaival) – ott lenni csak,
összehasonlítani és kimondani: kezdetben a játék
nem nőtt túl rajtunk, a semmi ebben az ahogy-létben.”

FEHÉR POR

Az est a tájon megfolyik,
fekete marcipán.
Hajnalra elvirít a hold
– az orgonában elbotolt –,
sajnálja bár talán.

Mint porcelánfejű babák
egy kerti asztalon,
fehérlik tőle már a park.
Vonaglik mind a cickafark,
a gaz, a seprűnyom,

bokrok közt a hajléktalan,
kóbor macskák, kutyák.
A máz a lelkükre tapad.
Világít fák alatt a pad,
sötét a vér, a nyák.

Dúdol s feljebb kapaszkodik,
akár egy nagy ballon.
Árnyéka szikrázó gyapot –
vonulva hagy csapot-papot,
firkát egy házfalon,

a nyomtalan nyomába lép,
ahonnan nincs tovább.
Megöl, mint a koleszterol,
vagy egy adandó alkalom,
a szégyen és a vád.

VÁRNI ÉS VÁRNI

Én nem sorsomra vártam,
hanem aki betöltse –
fogva tartott egy álom,
a lehetetlen görcse.

Az elfogadás mérge
átitatott egészen,
az ellenállásból ne
kelljen kivenni részem.

Ha jó leszek, jutalmam
nem marad el, s ha résen,
megúszhatom, mi baj van,
s vele a büntetésem!

Mennyi kopár finálé,
véget nem érő kezdet.
Közben kihűlt a málé,
és cseperegni kezdett.

LEVÉL ARSZENYÍJ TARKOVSZKIJNAK

Arszenyij Alekszandrovics,
mit mondjak, mi tartott soká?
Az én hibám, ha elmaradt
találkánk fia birtokán.

Belátom, kár volt titkolóznom,
vagy hinnem bár, túlnőhetek
a törpeségen és a lombon.
Nem várnak sűrű fellegek.

Nézze, már egészen kihűltem!
(Öleljen meg, s nem tűzhöz ér
keze, a vétlen, karcsú ékszer.)
Feladhatjuk-e mindenért?

Ön csendben tűrt. De hát tegye. –
Mit gondol, jobb lett a világ?
Ha ránk lát, csikkjét dobja el,
és üdvözlöm Cvetajevát.

VAALIMAA, HATÁRÁTKELŐ

De hogy melyik helyes, a felől nem igazít el
a tudni nem érdemes dolgok tudománya. Vegyük sorra tehát:
a tekhné szülötte – végez vele varázslat –
férfi műve, de nő pusztítja el –
ez a rézember; az athéni Talosz (Daidalosz
unokaöccse, rövid vagy hosszú ó-val) ötlötte ki
egy tikkadt délután, mivelhogy a körzöt meg a fűrészt
délelőtt feltalálta, ám maradt még benne parázs.
Nem sejtette, hogy az alkonyt a halak
gyomrában tölti már a bácsija
indulatos természete miatt, aki egy szikláról a tengerbe lökte,
majd nyomban távozott a krétai komppal, ítéletét
sem várta be; de Athénba a történet
visszakanyarodik még, épp csak Médeia
belépőjét kell kivárnunk, aki az ércóriás
sarkából a szeget bűbájjal kiemelte, s az isteni ikhór
egyetlen eréből kiszaladt, elcsörgedezett...

Vagy talán Vironlahtinál? Az átkelő után
jelképes volt az út, mint minden orosz regényben –
sávbeli holtláp, kérgetlen fák fekete tavakban, elhajigált szemét.
És hogy a férfi azt akarja vissza, ami megfosztása előttről
az utolsó emlék,

extrákkal persze. Anyajegy combodon,
húsod melege, a bőrdhöz tapadó izzadt
selyem; mint akinek csak arra való a teste,
hogy útítársat szerezzen – jöjj, játsszuk el
legnehezebb szerepünk...

I.

Ebben a moszkvai szállodában,
ahol a gyezsurnaja egy szappanért enged szobára,
én pénzért teszem, amit te kíváncsiságból,
hát ne köntörfalazz nekem, szépfíú. Mit mondtál, hogy hívnak?
Fura név. S hogy reggel indulsz Domogyedovóra?
Hát aztán – hosszú és széles a szerda, elférünk
benné mind; nézd, a fehérnemű
álruha és álarc, pláne ha fekete. Még mindig szép a mellem,
talán mert annyian ziháltak fölötte már – szólíts Vikának.
A félelmeid vagyok, aki elnyel és kiköp, akinek túl kevés vagy:
nem tudok mit csinálni, nem tudom magamat úgy
látni, mintha már életemben halott volnék, kívülről.
Ami a holnapé, vegyük el a mától, nem igaz? Álommezők
várnak a karomban, ha csipkés fehér kesztyűt húzok,
vagy gyapjú lábszárvédőt, hosszú barna hajam,
hosszú arcom, kérdő és álmatag szemem végigsimogatja
sziluettet az ablak előtt, csak a vörös meg kék neonok
villódzása mar a sötétbe. Hat méter magas a szobád.
Kezdjük a fürdőkádban, onnan haladjunk befelé –
ha lehallgatnak, szegény barátom, népgazdasági érdek
lehet mögötte, rá se ránts; aztán vedd ki a pezsgőt a minibárból,
és mint egy hálókocsiban, tudod mit, zakatoljunk.
Hajnalban majd, ha hazafelé a metrón drámát olvasok?
De mért is tudnád, ki volt Sztanyiszlavszkij.

II.

Ha be akarnád járni a lelkem, hová vezetnélek?
Egy fenyvesbe, ahol első szerelmem, a festő
lakott, aki vásznának használt, kipingált, valahányszor
megkívánt? Nem értettem, mi lelte, de mikor véget ért az a nyár,
megváltoztam egészen. (Még mindig nem váltottál meg minket,
Urunk, előttünk ez az év is, és Szent Szpiridionra, ha az élet oly
kegyetlen,
mint ez a tavasz, semmi értelme a várákozásnak.)
Mint a kielégülés vágya, csak belefáradni lehet, megszokni nem,
oly felismerhetetlen – elmenni innen messze, aki ittam a Mojka
vizéből;
adsz egy cigarettát? Nem fog megszólalni a riasztó,
ezek a régi szobák a Metropolban vendégbiztosak,
nekem elhiheted. Most mit mondjak? Kívánsz még? Ennék
valamit. Mondd, jól áll a meztelenség? Néha azt hiszem, nem is én
vetkőzők, öltözöm, csak egy kirakati bábu –
Karjalából jöttek a dédszüleim, a sírjukat se tudom már,
utánuk a gyár, a vörösök, a fehérek, a blokád meg az egyetem. Jó
neked,
hogy mindebből kimaradtál. Soha ne légy egyedül –
inkább menjünk le a bárba, táncolni szeretnék.

A vágy vérző kalicka. Szeptemberenként
vörösré zöldült az ég, és én szerettem volna elbújni a sikerben,
mintha megúszhatná az, aki mindent bevall. Másik felem
ugyanakkor tudta, hogy ebben az örök mostban
mindig szem előtt leszek, s hiába ostromozom
magam, az egész arra se jó, hogy a partjelző leintsen.
A szüleim meghaltak, itt maradtam, akár az ujjam,
olyan egyszál egyedül, hát el akartam jutni arra a pontra,
ahol már nincs mit veszteni többé. Hová vezesselek,

aki olyasmire vagy kíváncsi, amit nem lenne szabad tudnod,
nem volt az alkuban, és egyáltalán, minek! Hallod a zenét?
Ma este neked vagyok szép, minek izgatna a holnap
meg a könny. Ha dohányízú a csókom, és nem szívleled,
hozok rágó gumit, várj; a mixer jóbarátom,
s ha látja, hogy velem vagy, te is jó vagy nála egy italra.

Ha be akarnád járni. Fűszerligetek
állják utadat, de ezt tudod magad is már. Szökni hová?
Én a dombokon túl lakom, ahol a tóból feljövő Hold, és
soha senkise ért el odáig, legfeljebb az a festő
egyszer-kétszer, aztán megöregedett, el-
vitte a vodka. Talán tündér vagyok,
aki csak a végtelen erdők morájában lehet otthon?
Bár akarnád. Veszélyes játék ez, amibe kezdünk,
de Szent Szpiridionra és Pszamatτέρα, szomjan halok.

III.

Ez hát az én lakásom. Mint apám,
én sem törődtem azzal, mit teszek.
Nem volt tömbmegbízott, se partizán.
A taxit küldd el. Mért is hagyta rám?
És vedd le a ruhád, miközben zongorázol.
A kénytet, a tényeket, a reményt, a hitet.
A társbérlet, a kelkáposztaszag,
a rendtelenség meg az élvezet –
nagyjából ennyi. Egy-egy új harisnya.
Ha jó estém volt, többre is telik
(egy doboz kaviárra néhanap),
zsebemben ott lapul a hosszú lista,
a fizetendő számlák, négy idézés,
s nem firtatom mások emlékeit.

Mért is jöttünk hozzám? Illúziók,
úgy van! Az első után összevesztünk,
mert azt mondtad, én csak illúziód
vagyok, nem úgy valódi, mint a nők,
nem *általában*. Én meg erre: „Ó,
ti férfiak!” S hogy testvérek vagyunk
az elvágyódásban, shakespeare-i hősök
egy viharok mosta lét szigetén?
De drágám, nézz körül: mosatni kell,
ma este dolgozom megint, s a lélek
afféle ráadás! Szép ünnepet,
holnap nagypéntek, nem tudad? Te kedves,
a repülőd már vár, és jó neked,
hogy soha többé nem találkozunk,
arany fajankóm, édes ostobám!
Ha hallgatod az orosz híreket,
eszembe jutsz majd. Vidd a taxit el.
S vigyázz, le ne késd a feltámadást.

IV.

De ideje elmondanom,
ki is a hőszám, s hogy került
Moszkvába e szeles napon,
mikor a hó még rajtaüt
a széles sugárutakon?
Őt addig is beültetem
egy olcsó butyerbrodnajába,
hadd bámulja a néptelen
utcán a hámló tűzfalat ma,
s rágódhasson az életen.

Először is:

édesmindegy, hogy ott ül-e

(előtte tálkában burizs,

a vodkától fáj mindene –

itt egy falat is jégre visz.)

A lehetőknek éli most

azt a falatnyi szeletét,

amit a tény még nem tapos,

s az erkölcs sem rombolta szét,

csak mert magasnak túl lapos.

A könyörtelen utazó

saját kárán tanulja meg,

mért több a nő, mint trauma,

de kevesebb, mint élvezet,

s hogy mily hibás politika

más eredményre jutnia. –

Mások sorsába öltözött,

se felnőtt még, se már ficsúr,

valami a kettő között –

érvet szegezve útra kel,

míg maga otthon ül, alig

értve e legvégső kaland

vaskos következményeit.

Hisz hogyha annyi képzelet

éleszthető meg semmivel,

akkor a kérdés lényege,

a semmit hogy viselje el?

Ehhez nem kell rohannia –

ki se mozduljon: bármi jó,

amit állít ábrándja, és

tagad a kontempláció;

mert ami elől menekül,

majd aminek végül megáll,
háta mögött a keresett
csak délibáb meg szemhatár.

Mosófa csattan és vödör.
Asszony mos fel lábujjhegyen.
Rongyát csavarja, meggyötört
tekintete az üvegen
túli világon megpihen;
s mint fekete-fehér kövön
gőzölgő víz, úgy ömlik el
utazómon a hirtelen
züllés izgalma, káröröm...
Förláll, fizet és útra kel.

V.

– Innen? Kronstadt meg Königsberg fele.
Ha délre mennénk, a Kijevszkajáról.
Várj, elszaladok, hozok reggelit!
A gyomromban egy farkascorda tombol;
te nem vagy éhes? Kávét kérsz, ugye?
Drága vagy sem, csak jó erős legyen!
Húsz perc múlva váltókon csattogunk,
s átvágunk az ipartelepeken.

– Ma játsszuk azt, hogy én nem én vagyok,
s te sem te, hanem mind a ketten ő –
egyek vagyunk, s bármi egység mögött
az ugyanaz nem is oly meglepő.
Az esti ima útlevél az álom
veszélyes birtokán átvágnod; tűz-

madár vagyok: célom te éred el
helyettem, mit sem értvén. Nem nehéz
vakon élni, de hogy világtalan
vezessen mindkettőnket, téged én,
engem te, abban szörnyen benne van
a félelem s a kétely: hogy lehet
mindez, ami ilyen aránytalan?
Akárha nem vennénk lélegzetet.

– Emlékezni rájuk oly egyszerű!
Csak végy elő régi fényképeket.
Hogy kisárgult apádból a derű!
Elmosta rajzát az emlékezet.
Már más izgatja, a következő –
megúnta, aki addig felkavarta.
És nincs is ebben semmi érthetetlen:
a test csupán fantáziája rabja,
mint aki folyton más tükrébe vágyik;
s mert vágya végképp teljesíthetetlen,
amit tesz, nem valódi, képzeletből
ered mindössze. S hogy mi rossz van ebben?
Ó, semmi, semmi. Minden indíték
átvág rajtunk, mint a vonatkerék.

(Akkor megláttam őt is a szemében,
az elhagyottat, ismeretlen anyját –
szép volt, gyanútlan, ifjú és derűs,
mint az ábránddá még nem lett szabadság.)

VI.

– Mire gondolk, mikor fényképeznek?
Késsel nyitnak ki, mint az osztrigát.
A pénzre. Semmire. Kinevetem őket.
Beérik a csomagolással, míg én a Lolitát játszom,
a szende bakfist, ha az ártatlannak van keletje,
aki kettőig sem tud számolni. Mennyi gőg
kell hozzá, hogy valaki csak a papírral törődjön meg a szalagokkal,
az ajándékot otthagyja, folyton szopni akarjon,
holott fogzott már! Micsoda kevélység,
hogy éppen ezt fizesse meg, az illemtudó
utcalányt, rossz lelkiismerete
paródiáját! Teszem, amit a fotós kér, mintha a tükröm
dirigálna; átnézek rajtuk, bár nem rossz fiúk,
és szeretik a nőket, néha túlságosan is, de rajtuk is
ott a pelenka; a durvaságot gyűlölöm. Nem vagyok ott,
s minél inkább muszáj, annál kevésbé, értesz.
Gondolom, erre voltál kíváncsi? Ezt akartad
hallani: hogy időnként meg-megerőszakolnak,
ha magamtól nem tudnám, mi a dolgom, kitüntetésnek
venni a dölyföt, mutatni lelkesen, mennyire élvezem,
s hogy ha tehetném, se csinálnék mást, ez az élet
annyira megfelel nekem? Mint egy debil anyának,
igazolásokat állítani ki arról, hogy a fiaim
kapcájának lenni jó, egyszerűen fenséges: aki nem próbálta,
nem is tudja még, mit hagyott ki, hát csak rajta, tessék,
mindent a nagyérdemű szórakoztatására, nézzenek nagyítóval!
A fensőbbség annál, akinél a lupé. Önök
a fensőbbségért fizetnek. De ha halkan
eljön a májusi este, nem tudják, mitől lesznek izgatottak,
és akkor lecsapok rájuk, megfertőzőm a képzeletüket,
homokváraikat szétaposom, álmukban az ágyba
vizeltetem őket. Nem a férfit nevetem bennük: ez a bosszúm.

– Itt egy csésze tea, még frissen a villanyszamovárból,
kerekek kattognak alattunk, mi vagyunk ma a haladás.
Kit gyűlölhetsz a megszegett ígéretéért? És lesz-e, aki ne
jótevődnek mondja magát? Én se vagyok
különb, legfeljebb más, s mindössze védekezem
a csalódás ellen, mert az anyag körvonal csak, a láthatatlanba
átmenet, ameddig még látjuk: a lélek kezdete és képe, ahová,
mint egy ernyőre, kivetül, arcodba vetítve a végső körvonalait –

Nézz rám. Turista vagyok, aki nem tér vissza a társasutazásról;
eljátszik a gondolattal, mi lenne, s váratlanul mindene oly kötetlen,
mint a spenót árfolyamingadozása, vagy egy
cipőfűző. Igyekszik megfélekezni
a felelősségről, hátha földerül
az ég, belemegy a másik is az önbecsapásba,
s a világban tapasztalt hiányt, melytől milliók menekülnek,
megszünteti az álom.

Ha az ént föl lehetne lágyítani
egy másik szeretet lángjainál, mit tennénk?
Jutalomnak lenni a több kínja, ami
nem adatott meg mindenkinek, sem a kén, a kín
másik neve: „Életemet, szerelem, teneked kéretlen ajánlom,
mert a halált te legyőzöd...”

VII.

„A nő dolga, hogy adjon s megbocsásson;
a férfié, hogy kapjon és feledje.”
Gennagyij mondta ezt, Vika sofőrje,
és ránk zuhant a pétervári este.

Lányszemekben égő neonszivárvány!
Mivé is lennénk nélküled, alázat?
Akkor már tudtam, semmit sem kívánok
úgyannyira, mint elkapnom a lázad.

VIII.

Milyen jó, hogy ma este nincs se diszkó,
se más; hogy itt vagyok és érdekellek,
és érdekelsz; akár egy meredélyen,
úgy halok rajtad el, vagy mint a kezdet,
feltámadok; s mint a beszélgetések,
kanyargunk-csapongunk egymás körül:
nincs forrásunk, se végünk! Így leszünk
örökké, akkor is, ha véget érek
és véget érsz, porrá omlik kezed –
mert ahová nővünk, a dér megéled,
felforr, átkel, úgy kezd új életet.

IX.

Ha esne is tíz centi hó
hajnalban, délre eltűnik –
ma minden éledésre vár;
a sarki fűszeresbazár
mogyoróbarkát árusít.

Lemegyek újságért, lehet?
Addig te tégy föl egy teát,
aztán csinálunk reggelit,
hosszan megfürdünk, készülünk,
és este a pópa megáld.

Nézd csak, az ég ma hogy nevet!
Akár a nefelejcs, ha nyit!
Ide látom a Péter-Pál
erőd körül a nyíresek
zölden aranyló tornyait.

X.

Mégis maradt, hiába küldtem el, és ujjongott a lelkem –
a felszikrázó tűz virít így vörös csillagokkal, mikor átugrálják a párok,
s a sötét kavarog körülöttük, mint zene a júniusi éjben.
Keddig kaptunk haladékat, miközben Krisztus urunk
testét befogadta a sírbolt, s a leplekbe burkolt tetem most ott hevert
egy érintésre várva. Nagypéntek reggelén mobilon vettünk
két vonatjegyet (a Leningrádiról – mindig a végleges
előtt legtöbb a tennivaló), a szívem négy szólamban
jajgatta a hozsánnát, de legalább megtört, megszólalt végre!
Áldassál, aki a fájdalmat adtad, nélküle nem lenne semmink – este aztán
Pityerben, megint. És csak néztem és néztem az arcát, nem mertem
megsímogatni – a szeme ragadott meg,
az a hol fátylas, hol ércesebb baba benne, aki mohón
falt fel mindent, amit magamból eléje tettem, mintha a tejemet
szívta volna az én éhemmel, teljes odaadást
követelve... S hogy nem telt be velem.

Nézd híveid! Beláthatatlan
bölcsségedben meghagyta őket nyomorultnak,
mert addig ember az ember, míg sírni tud, és mi oly szépen zokogunk!
Urunk, tekints ma ránk, szigorod reggelén, ez után
az átdorbézolt éjszaka után, aki háromszor is
dicsőségedbe vontál minket, csak a szomszéd találta
túl hangosnak ragyogásod! Itt térdeplek előtted, olcsóbban
az olcsónál, ám mégis fölmagasztalt; irgalmazz szolgálódnak, amiért

nem bírta magával, örömeivel gyászolt! Vezess a sziklabolthoz,
hadd legyenek asszonyaid egyike, akinek azt mondja az angyal:
„Miért keresitek a holtak között az élőket?” Tömjén száll, zeng
a zsoltosma, gyertyáival a kezünkben, nézd ezt a sok reménykedőt:
rád várnak. Rád várunk. Rád várok.

XI.

Te vagy a szent közép,
akiben összeér
a férfi és a nő,
a lélek és a vér,

a hétköznap, a nyár,
az ünnep és a szél.
Te, aki megbocsát,
te, aki elítél.

Ma éjjel messze jársz,
azért vagy oly közel,
akár a csillagok,
most, hogy ragyogni kell –

akárki bűjtat is,
akármi rejtse el,
de visszatérsz, tudom,
és győzelmes leszel.

XII.

– Fogd a kezem, el ne vessz a tömegben! –
A templomkerttől a bejáratig
bundák, kabátok sötét erdeje.
A hajadban rózsaszírom lapít.

Aranyfüst, mirtusz, rozmaring, babér!
Arany zászlók, millió gyertyaláng!
Hrisztosz voszkrészje, mert föltámadott!
És milyen karcsú innen a bokád.

Röppentyűk zápora! S úgy bonganak
az éjfélbe berobbanó harangok,
mint akit még sohasem láttalak:
elvakítasz, de ismerős a hangod.

XIII.

Te virágzó konzervatórium, testté vált dallam, üdvösségnapi
eljövetel, ébredj! A napsütés megterítette fehér asztalunk,
betűz az ablakon, s a függönyök maguk megadva összeomlanak
tüzed előtt, én sugárkoszorúm! Főzők tojást, aztán ha összeütjük,
az ég többé soha el nem borul.

Olyan ma itt, akár egy hegytetőn – csiklandós vagy-e?
Aha, nem? Mutasd... Ugye, beste! Ha arra gondolsz: lefelé vezet
a bércről minden út, ez igaz;
de nem hajt minket innen semmi sem,
s forrásra hajló nimfád is leszek
a kedvedért.

És aztán elmegyünk, ha reggeliztünk.
Nincs sok kenyér, de két tízórait
összeütök, jó? És kirándulunk,
bedöntünk egy méregerős teát,
mint egy család, ha ünnepel. Ne bújj
vissza mellém, az illatod megőrjít...

XIV.

– Ma pedig elviszlek oda, ahol születtem,
jó? Megszokta mostanára a szemed az utcánk,
és akkor most bemegyünk ezen a barna kis vaskapun,
mögötte a fa másik, balra egy befalazott
ablak, amelyen keresztül a szomszéd épület fűtés-
csövei ágaznak el, zsíros és szennyes csengők
a bejárati ajtóknál, minden társbérlőnek egy – emennek
valaki leégette a papírját, most már nem tudni, kié; textilhuzalos
vezetékek futnak nyalábokban, valahonnan valahová.
És minden fordulóban ott a címer,
freskó a falakon, még 1914-ből, mikor a tulaj
építtette ezt a palotát, amibe aztán a nagyszüleim
költöztek be, a negyedik emeletre, mind a tizenegy
szobába, míg nagyapám kegyvesztett nem lett
Zinovjev meg Kamenyev miatt. Jöttek-mentek a nemzedékek,
de egy szobájuk mindig megmaradt itt, most Szvetának
adom ki, egy egyetemista lánynak, aki papucsban,
pulóverben meg pongyolában szokott fogadni.

Rom ez a ház, a lépcsőt elsodorta
a rendszerváltozás: mikor a tatár
házmester elment, többé nem törődött senki a szeméttel,
sem hogy zárja a kaput este nyolc után, így hát
beköltöztek a hajléktalanok meg a macskák,
és összeszartak mindent. Akkor tűnt el a ballusztrádos
korlát is, eltűzelték hátul, vigyázz, bele ne ess
a liftaknába. Volt úgy, hogy a körzeti rendőr
se mert kijönni; a részeges Kolja, aki az utolsó szobában
ivott akkor is, mikor ötvenen laktunk itt,
egyszer megverte a vendégét, az asztal szélén
lecsapta az üveget szilánkosra – az ilyet rózsának hívják –,

azzal dekorálta ki a szerencsétlent, főleg a mellét.
Emlékszem, kislány voltam, itt laktam a nagyszüleimnél,
míg apa meg anya Moszkvában tanultak, és ott ült az az ember
kint az előszobában, a telefon mellett, vértócsa körülötte, várta a doktort,
aki jött is, és azt mondta, jesszusom, mint egy levágott birka,
maga úgy néz ki. Az ilyesmi megtetszik a gyerekeknek:
szóval ha beadja a kulcsot, a birka így fest? De persze a belső folyosó,
ez a keskeny hodály, ahonnan a szobák kétfele nyílnak, és amit
egyetlen körte világít meg, hisz minek oda villany, ahol
nem lakik senki, ezen a tölgyparkettet csak a hatvanas években
linóleumozták le, akkor lett ilyen hepehupás. És itt azért
van feltépvé a linóleum, mert egyszer, úgy hat éve, a vízszerezők
alatta egy csatornát kerestek, amitől leázott a lenti lakás, a csövet azonban
addigra szétette a rozsdá, a padló meg így maradt. Nézd, itt lakott Anyiszja
nagynéném, itt kínált teát, ha vendég jött, a viaszosvászonnal
terített asztalon; ott a sarokban voltak az ikonok a komódon,
a kályhában meg a konzervek, mindaz, ami a jégsekreánybe
nem fért be; keresztbe húzalok, azon száradtak szépen a bugyik
meg a zoknik, két heverő, tévé, a kopasz parkettán újságpapír
szőnyeg helyett, a mennyezeten meg lécek mutatták,
hogyan volt a szoba leválasztva azelőtt spanyolfalakkal,
mikor három család lakott benne a háború után.

Ez meg itt a „tetőkert”, ahogy hívtuk – Szveta megengedi,
kilépünk ezen az ajtón, csak vigyázz a fejedre; voltaképp
tető, kétoldalt lebadogozott, nem is túl magas falakkal,
rajtuk néhány cserép, az esővízben megtelepedett
moha, algák – jól esik a színe a szemnek. Teregetni szokás itt,
a cselédlépcső szintén ide vezet, de azt az ajtót már sok-
sok éve lezárták; most autógumikat tartogat itt valaki,
galambdögöt találni; és nézd ott azt az erkélyt, mögötte abban a szobában
születtem; és most már szinte mindent, ami lényeges, tudsz rólam...

XV.

– Balettot is tanultam kiskoromban,
attól lett ilyen karcsú a kezem...
Tizennégy hosszú évig zongoráztam;
a többire már nem emlékezem.

Vágytam vidékre. Bár lett volna dácsánk!
Apáméknak semmire nem futotta.
Örültünk, hétvégén ha volt mit ennünk,
s búzlótt a kelkáposztától a konyha.

Közös vécék, közös fürdőszoba,
kettéosztott konyha, az is közös,
lakat a kamrán, lánc a zöld stelázsín.
Homály. És nehéz brokátfüggönyök,

kopott szőnyegek. Csipke mindenén.
Anyám kendőin olcsó kölnije.
És könyvek, könyvek... Mázsa-, tonnaszám!
Olvastam, égtem, felnőttem. Ide.

– De te éltél legalább! Én pedig?
Korunk hősének készültem? Lehet –
magas, titokzatos, tökéletes:
de hallgasd meg az ellenérveket.

Szíveket gyűjtök, mert üres vagyok.
(Ha nem volnék, egy is sok lenne tán.)
És a kétségbeesett csillagok
nappallá húnynak egymás oldalán.

– Ha megindul puhán a hóesés,
s a lámpák alatt elbújnak az árnyak,
s mint gyöngysorok a lábnyomok sora,
bármerre jársz, én egyre visszavárlak.

Melyikünk vagy, ki folyton véget érsz?
Te sós verejték, add erős szeszed!
Az irgalom, akár a napsütés:
míg nem felhőzől, észre sem veszed.

Ömölj formánkba, vérző tartalom!
Üveget, fájdalomad töltsön nyakig!
Uborkák, Isten rajtunk a kenyér –
kovászolódjunk ítéletnapig.

XVI.

Mese Vikának, hogy ne aludjon el:

„Nagy menekülése
Muhitól Splitig
eskü, kőbe vésve:
„Aki adatik
ágyékomból gyermek,
a következő,
Szűzanyácska, váltsd meg,
a tied lesz ő!”

„Álomból kulissza:
holdfény válladon – ”
Béla király Klissza
alatt abrakol.
„Szíve békessége

fekete bivaly – ”
Kutyafejű horda
nyomában inal.
„Fejedelmi ékszer
orcáján a pír – ”
Jó uram, emlékszel?
Gályán vár Trogir:
bármennyire üldöz,
el nem érhet ott
Csagatájfi Kajdán,
tatár harcosok.
Adriába fullad,
lova is vele,
mind utána tódul
egész serege.
Kutyafejű kánfi
onnan is ugat:
– Véreddel mosom le
gyalázatomat!

Béla király épít
erős várakat,
Boldog kicsi Margit
hinni csalogat.”

XVII.

Mese, hogy elaludjon:

„Kicsi szellő, kicsi rózsza,
Kinyílt az anemóna.
Ez meg itt árvacsalán
a szülei birtokán.

Szisz-terjőke, kígyóhagyma,
gyöngybokréta kékre fagyva.
Hold-perzselte éjszakán
ilyet álmodik a lány.

Gyermekláncfű vére csorran.
Fára másztál? Jössz le onnan!
Kert végében csillagok,
elhagyott ház kucorog.

Elvadult kert, öreg almás,
fácán torkába rikoltás.
Lemenő Nap ideles,
a hegyen túl Nekeresd.

Nádi árnyék, könnyű kőszál
a csarabban tovakószál.
Cinke mondja: kicsit ér
bазsarózsa, pipitér.

Csak a visszhang lakik ottan
kérdésekkel megrakottan.
Fürge csókú kicsi láng,
fel ne gyújtsd az éjszakát.”

XVIII.

Azok a pétervári rózsakertek
kinn Carszkoje Szelóban, kékre festett,
valószerűtlen, rút falak fölött!
Nem láttál száz méter széles úttestet addig,
háztömbök hasaltak a porban, sivatag köztük –
egy félkész valóság meg a vágy

titokzatos csattant (mellesleg hiánycikk).
Tízezrek járkáltak az utcán, mentek a dolguk
után, akár a hangyák, egy csak nekik érhető
rend dallamára; a borostyánszoba
ebből a lapos és érthetetlen rendből
lett volna menedék, de tanúsága is, mennyire
ott lehetett ez a kontraszt már Katalin idejében.
S Vika azt mondta: – Jel, mégsem közüggé alázott személyes;
nem alanyi jogon jár, zártkörű,
nincs benne semmi demokratikus,
pénzt sem lehet csinálni sem belőle,
sem a hiányából. Érdektelen: a líra prózaibb,
mint a megdicsőült intimbetétek...

XIX.

– Hallottad? Perelman visszautasította az egymillió dolláros díjat,
nem vette fel, s most bújkál a városon túl, anyja
jár helyette a boltba, süti a rántottát Grisának,
az meg hátat fordított a világnak, gombászik csak az erdőn,
1905-be képzei magát, a kikötőben
egy fedélzeten áll, Lavrazzoninak hívják, mikor
a szomszéd hajón lövés csattan, utána meg
vérző testet dobhatnak le a jégre. A kapitány az. Szemtanúja
a forradalom kirobbanásának: ilyenkor nincs matematika,
csak számítások és vezényszavak. – (Csatornák
mentén, vaskorlátok öntött terében, pillák
és ereszek, lyukas csövű bádóg, a villamossínek
alatt meglapuló gödrök, gránit kockakövek
óráján: mennyire tátong ez az arc, búzamezők
távola hiába ragyogja be alkonyi fénnel!
S hiába csomagolnád itt ki az utcán, a tornyok meg a felhők
szemeláttára, hiába vájnál le a lelkéig, kisiklik az ujjad közül, halacska,
a magányt ismeri csak, vagy rég túl a reményen...)

XX.

Csillárként égő gesztenyék
parkokká összeállt raja!
Az allék egy-egy gyertyasor:
már a tavasz ravatala,
pedig a nászi nyoszolyán
még ott fehérlik a sötét,
s az eljövendő éjszakák
egéről szűrt esszenciát
felszürcsöli a délután,
mint únt világfi, nők meg a
pénzváltók kedvence, aki
dúlt fürtjét most elrendezi
kihülő márványhomlokán.

Énnálam minden félelem,
tenálad meg a válaszok –
az mozdulatlan él, emez
holtában is izeg-mozog:
„– Ki vagy, korodnak gyermeke?
– Akár az otkolon, fehér,
rózsáslila, de sárga is;
attól függ, milyen testhez ér.
– Te múltó illat, szomja több-
létnek, ki mondta, hogy keress?
– Aki teremtve elhagyott,
hogyan rátaláljak. Így van ez.”

Bölcsőm a nincs, szentségtelen
magánya kerget untalan:
hiába itt az életem,
ha úgylis minden messze van.

Te vársz: hűséged nem pazar,
akár egy cifra takaró,
ágyúdörgés-hímes palást –
csak vagy, mint földekre a hó,
s rájuk borulsz, az egyszerű
jajával, mint ki tudja rég:
mert semmid sincs, azért bírod
a mindenség ígétét.

XXI.

Hogy a sirályokat már meg se hallod
a háztetőn. S a citromsárga estek
ilyenkor májusban még hűvösek –
a tócsákon hajnalban hártya reszket,
de aztán mind felolvad délelőtt.

Az égbolt pusztá tömege agyonnyom.
A klisék tengelyén forgó világ
csúcsforgalmában fuldokol a Nyeveszkíj,
s a nyírfa elveszti virágporát.

Nem mondják ki, hogy sosem volt remény.
Mindkettő roppantul fegyelmezett.
Főznek egymásnak. Szóltanul eszik.
Magukban rágják meg a helyzetet.

„Nem szállhatok ki, és te sem
maradhatsz itt tovább. Azon nyögünk,
bizonyítható-e az egyszeregy.

Kaptad a szavak szalakálját:
a fogalmakba forradt bánat íve
lecsap a forgalomra, mint a hétfő –
nincs több napunk, s nekem dolgozni kell.”

„Nem vagyok jó, se rossz. Szabad vagyok
mindkettőre. És ezt elég korán
felfogtam, bárha szűkös volt a koszt,
amíg felnőttem az Izvesztyiján.”

„Őrizd meg ezt az átvérzett időt,
akár egy sebkötést, az öregek
kezenyomát. Tudták, hogy kell. Ma kell.
Nem gyári, nem steril. Épp csak miénk.”

XXIII.

„Mint akinek nem adatott meg a szemérem fényűzése,
mégsem szégyentelenül – átmenetek,
melyekről sejtelmem se volt; másfelől
addig kell árulnia magát, míg fiatal,
mert ha fonnyadni kezd, majd lesz helyette más – mindig akad
kezdő, aki még többet vállal feleannyiért, alákínál
a menők árainak, csak hogy maga is menő
lehessen. Most épp felszálló ágban,
mert a fotózás hoz annyit a konyhára,
hogy legyen választása, ne kelljen elmennie
fűvel-fával, no de meddig? S mi jön utána, a katedra?

Mit akarok akkor én! Ez is a dolgozó nő
arképe, aki gondoskodik magáról, megkeresi és beosztja
a pénzét, rokonokra vágyik, családra és gyerekekre,
s csak az életében grasszáló idegenek nem értik,

hogy a tetszés csupán része annak, amire áhít
(a másiktól ez fosztja meg, de hát ki mondta,
hogy az ember egy nyomot kövessen következetesen, hisz
nem gép). Ki tudod váltani? Megadod neki
a hétköznapi tekintélyét, hogy tisztességben éljen? Mert ha nem,
mért vennéd tőle el azt a keveset is, hogy kisfiúk
fantáziája legyen: ő álmuk birtoka,
te pedig meteor vagy, átutazó, aki pár napig
egy álom álma lehettél; érd be ennyivel vagy fogd fel úgy,
hogy noha nincs felmentés, nincsen elmarasztalás sem,
és száz elvást megér egy találkozás...”

XXIV.

– Mint minden igazi, oly biztos igazamban.
Szegény Borisz, a kedves Pusztejovszkij!
Nyelvésznek menni kár, de szórakoztató:
kellett nekem, mint fogsornak a foghíj... –
(De éppen kézenfogva nem mehettünk
az ütött-kopott pétervári utcán!
A kéz: valóság. És mi nem valódik.
Álom csak. Nézd, a pópa mint a lustán
lemenő Nap, vagy a konzul élettársa,
egy szép zenetanárnő – villanásra,
ha láttam egyszer, lépcsőházi dicsfényt:
ők valóságosak. Fagyverte esti tó
ez a kettősség, ártatlan soha
ki nem találhatunk belőle –
hogy inkább van a nincs, mint van a van,
míg álmodjuk egymást, halálraítéltek.)

XXV.

De te azt mondod, romantika;
s mikor bólintok rá, érdes leszel.
Mért találkoztunk mi, Vika?
Mért fekszel le akárkivel?
Úgy értem: bonyodalom csak a szív,
és teljességgel igazságtalan
az a nyomás, amelynek ellenében
kéne, ha, bizonyítanunk,
mire képes álmában az éber!
Az ilyet aztán úgy hívják: esély,
s szurkol mindenki: a szép lehetetlen
átvillan rajtunk, egünkön cikázik,
mindenki ismeri, ott a legekben
és aligokban, mint a szenvedély,
tépő kór, rángó, bomlott ösztönök,
okoskodás; végül halványuló
vonásaink. Pusztultam volna el
inkább, mint élnem ezt a kint!
Se bent, se kint, se lent, se fent, se itt,
se ott – benne vagyunk nyakig.
Az aktjaidért máma jönni fog
egy külföldi megint.

Mire tanítasz, mondd. Ruha csak
minden ölelés, amit levetünk?
A test díszlet, papírmásé –
azt adod, ami jobb nekünk?
Ha a poklot: égek, jól tudod.
Ne olts, mert megfagyhatsz te is.
Ha az ártatlant, a keszkenőt:
koleránk az, belepusztulunk.

XXVI.

„Akár egy elsötétített
város, olyan ma mindenünk:
körül a tömbbé vált szurok
sorsokba dermedt és kihűlt –

Sztálin-gyertyák, magnézium,
foszforos nyomjelző süvít;
gyújtóbombák lampiona
járja be múltunk termeit,

kézenfogva végigbolyong,
és nem talál ki, mintha már
blokádnál ragyogna csak
a szertefoszló holdsugár.”

XXVII.

– Jól van. Látom, már össze is pakoltál.
Taxit hívtam. Majd reggel hatra jön.
Adok veled egy kis ennivalót,
ne éhezz: uzsonnát, tízórait...–
Minden szó mint a bádög. Ülnek ott,
emez fejét fogja, nem válaszol,
bámul maga elé a semmibe,
futnak a percek. Sakkmatt. Most pedig
a lány a retiküljéből egy borítékot
tol elé, s gyerekesen vékony hangon
így folytatja: – Csupa olyasmiket
kapsz tőlem, amit ember nem vehet
el többé. Nézd, lesznek emlékeid.
Másik ajándékom teljes bizalmam –

kiérdemelted és megtarthatod.
És ezt is itt, ezt a harmadikat.
A borítékban egy képet találsz,
rólam; ma délután én készítettem,
a negatívját megsemmisítettem –
egy van belőle, nálad. Senki más
nem láthat így, lelkemig meztelen;
s egyedül csak te tudd: ez mind igaz.

És most már csak virrasszunk holnapig.

XXVIII.

– Hát véget ért ez a vakáció.
Téged Pest, engem visszavár az utca.
A portásoktól olykor tippeket
szoktam kapni, s az étterembe nyitva
ha beülök az oszlopsor alá,
meglátsz majd újra. Vágyad lángra gyúl,
mint drága szivar vagy olcsó mahorka –
az ábrándképed talán megmarad,
ha pénztárcád nem is. De hogyha nem
félsz a szememben villanó kalandtól,
vagy hamiskártyást, titkom érdekel,
mert kifosztanád a kifoszthatatlant:
aki épít, bennem vár, s aki rombol.
S hogy megtapasztald, húzd csak ránk a paplant.

Aztán majd néha írj. Egy-egy lapot,
ha mást nem, olykor. Ennyi jólesik.
Milyenek most felétek a hidak?
(S hogy nem felejtess engem végleg itt.)
Minden elválás egy-egy kis halál,

főpróba. Menj. Én már nem is tudom.
Köszönöm, hogy voltál. Ne így. Eredj.
Te első, te utolsó alkalom.

XXIX.

Viborgi rakpart. Kósza nénikék
vödörből árulják az áfonyát,
az állomásokon a kék vonat
ahol megáll. Repeszek és szilánk

a távolság embertől emberig:
s összeaprítva bennünk törmelék
képek, vérző gyümölcsök, ősz van itt,
örökké ősz, és vérző berkenyék.

EPILÓGUS

A TIKKADT DÉLUTÁN

Mint régi erkély pusztuló
kert felett, egy korlátjának támaszkodó
meztelen lány háttal, a felszakadt küszöb;
hosszú fekete kesztyűben, fekete tűsarkúja a balkon
földjén, szemben lombok, már érik a cseresznye.

LÁZ

I.

Amíg törődtem a megfeleléssel,
szépen ettem, nem játszottam a késsel,
elüldögéltem a dolgok ölében,
nem rázott, bármely kapcsolóhoz értem:

hogy az érdek végül önzésbe lobban,
a védekezés támadásba, s onnan
a félelem, hogy elveszíthető vagy,
elmarna inkább, mintsem újra itt hagyj!

Egyensúly ez miféle tébolyok közt?
Kitöltenem a benned ásító közt,
s átégetned rám száradt rettegésem,
szíved szívembe döfve, puszta kézzel.

II.

Ha elmehetnénk Antiochiába,
lábadhoz tenném ezt a szörnyű kincset:
a férfi fél a nőtől, mint a tűztől,
és vonzza mint a mágnes a bilincsek.

Utolsó leplünk az őszinteségünk –
dobnánk el, oltna ki a meztelenség,
két tükörképet, mely egymást okozza!
S a kút vizében nap-sziporka vers ég.

Azt hiszem, sosem vágytam semmi másra –
a császárkertekben ellenni véled,
áttetsző, titkos, tikkadt délutánom;
s abbahagyhatatlan, fanyar ebéded.

SZENT LÁSZLÓ KÓRHÁZ

A járványkórház termeit
túlharsogja a Fradi-pálya.
Az alkonypír, örök tavaly,
beleolvad az éjszakába.

Hársfák alatt piheg a szél.
Vas lombok rozsdája pereg.
Mondókájukkal szeliden
már csak a tücskök éberek,

s a parkolón, hol hűl a tér,
egy foltos macska ballag át –
csecsemő altatja az őt
ringató, elgyötört apát.

KÖNYÖRTELEN UTAZÓ

Und keine Heimat haben in der Zeit.

Rilke

I.

Csatornában futó vonat
Liverpool rút külvárosában.
Fekete és nyirkos falak
közén kanyarogsz, mint az áram

gazos, sivár iparvidék
szegénységtől nehéz szívében.
Benned pörög a lendkerék,
s benned is áll meg, észrevétlen.

*

Szemetes erdő, kis folyó.
Tövisbozót közt állomás –
Newton-le-Willows. Széntelep.
A parknak minden bokra más.

Rozsdás antenna, háztetők.
Folyékony füst, kormos eső
áztat falat és legelőt:
micsoda átkozott idő.

*

Miféle magról kelt remény
virágzására várnak itt?
A girbegurba nyíresek
barna bokájuk kémlelik,

és aztán ismét házsorok,
táj a sorssal ha összefér.
Kés áll fölöttük, álmodod:
a vonat Manchesterbe ér.

*

Castlefield Junction. Scarborough.
Névvé vált tettek. Lelki táj.
Vöröstéglás kő-hányadék
titkába rokkant félhomály.

Emlékek: arcok. És szemek.
Az okság vágányrendszer-e?
Sínpárodon továbbtaszít,
zsebtolvajt olcsó végzete.

*

Harminckét éve már enyém
voltál ilyenkor, s én tiéd.
A tudatba mentettük át
a húsunk tépő szenvedélyt,

másként nem bírtuk volna ki
a csalódást, hogy ellobog,
akár a láng, az éjszakák,
a kendők és a nappalok.

*

És lettem volna bűnöd is,
lépcsőházi szatír, idétlen,
kabát alatt mezítelen,
fuldokolva a ferde kéjben –

te meg vártad, hogy préda légy,
de megriasztott érdeked,
a célratörő nyerseség,
s hogy vágyam nyíltan élvezed.

Beérni eggyel, a tilos
varázsát hadd ne szítsa a
verejték barna bőrödön,
öled kesernyés illata?

Ha nem kísérténél, talán
lehetnék szent. Így elbukok,
s onnantól már csak mélyülünk,
egymásba süllyedt zátonyok.

*

Újabb peron. Könyörtelen
utazó, régről ismered.
A széllel átható szagok
érkeznek, lusták, éberek,

s otthontalant, a messzeség
mint akit nemhiába vár,
elnyel, felold, megsemmisít,
átmindentít a láthatár.

II.

A Westminster tövén Rodin
halálraszánt polgárai
ballagnak a bitó fele.
A Temzén azt is hallani,

egy koppanó hang merre száll.
Károly király vérpadra lép,
s a ráció dúdolja csak
a győztes barbár énekét.

És bármi mást elkezdeni
lehet csak, már folytatni sem –
a titkok nőnek, létüket
tagadja bár az értelem:

föld ez? Milyen? Miféle ég?
Micsoda táv, másként közel!
Lassan megöl a büszkeség,
vagy öntvényt, sírásod tör el.

*

Hold vagy: fehérlő nagyvilág,
mély, ismeretlen tengerek!
Befogadsz, mint az áhítat,
kertben a szél is megremeg.

És aztán már csak csend, szavak
ostyája annyit sem török –
símogatom a dombtetőt,
s fényeddel fürdetsz hajnalig.

III.

Nylonzacskós domboldalak
fölött virít a mandula.
A Rákosrendezőn leszáll
az áprilisi éjszaka,

aztán már Angyalföld, homok-
dűnéken túl lakótelep,
rozsdás sinek közt talpfa-sor,
és barna zúzalékkövek.

*

Hajógyári sziget. Kacsák.
Hűdéses roncsok. Sár, vizes
sarjerdő, közbül pusztaság –
holtág vasúti hídra les.

Aquincum-felsőn sárga-zöld
pomponnal ékes kőrisek
állják körül az érkezőt.
„– Nem száll le senki?” – kérdezed.

„– Karthágóban jártam, mikor
kicserzette földjét a só.
Kiszolgált, majdnem-obsitost,
halálra mart egy skorpió:

ott minden tervem szétesett.
Homokká váltam, s jött velem,
hogy elnyeljen, leplek bitang,
az öncélú történelem.”

„– Nézd, amfiteátrum. Rideg,
s oly ismerős. Helyi riport?
Ló tépett ketté, könnyű nőt?
Itt itta vérem tág porond,

s az ordító tömeg! Azok
a vadállat-szemek! Soha
szebben nem szólt még rettenet,
se boldog viziorgona.”

„– Hastingstól Verdunig, ha már –
de látod, rég nem téma ez:
a győztestől tanulni kár,
a vesztestől nem érdemes.

Epimenidész sarja mind,
nincs otthona, csak az idő.
„Tagadom, amit állítok”?
„A szó számít, nem a velő”?

Paradox gyermek-álmaink!
Piramis, amit levetünk,
mert eltakar, magából úgy
forгат ki tűnő életünk.

ARRÓL, AMI NINCS

Nekem nincs arcom, csak arcaim. Mint a tízezerbőrű tűz,
ma ez vagyok, holnap amaz. A kihűltet
keresem.

TALÁN EZ VOLT A LÉNYEG

S te ott voltál, hogy megszakítsd a kört.

Csak néztél; én elzsibbadtam egészen,
fejem búbjától boldog sarkamig,
hogy azt se tudtam, mire állok készen...
Akartam, hogy akarj, ódzkodtam is
rabul esni, s fájt, hogy te sem tudod,
kid vagyok, és mellettem mit keress;
kétség közt tartanom, azt hittem, megvéd.
Kínoztalak, hogy úgy ne féljelek,
ahogy vadat gyötör a szerelem.

Szeretlek, mert féltem tőled. Talán
ez volt a lényeg mind közt: ez, igen –
hogy jöttöd mindig újra áthévített,
mikor átvágtál rajtam, elkerített,
kopár, gazos, fagyverte kerteden.

VÉGRE NEM

Nem tudom. Elvesztem. Munkába zárva
bolyongtam ezt az évet át.
Nem voltan voltam, hanem éjszakára
nappalnak láttam a halált,

és elbóklásztam benne, mint virágot
szed csokorba az ember.
Nem-lévőn lenni könnyebbség, ha már ott
a keresett szabadság.

S végre nem kell.

MA IS

Kőéren, vízmosáson,
tamariskaligetben
a gyermeked, a társad,
a testvéred lehettem.

Leszállt a berkenyére
a májusvégi harmat,
mint éneklő magasság,
másvilági hatalmak.

Nagyok voltunk, erősek,
mondhatatlanul szépek?
Így őrzöm mindörökre
szívembe zárva képed.

Nem fontosak a pálmák –
már csak, hogy együtt voltunk,
s fehérségében éget
ma is nyárvégi holdunk.

* * *

TARTALOM

A RÉZEMBER KORA

Nyitány: finálé	9
Halványuló önarckép	10
X. megszületik a Czakó utcai pályán	11
Pollice verso	12
39	13
Majdnem	14
Mintha a Holdra	15
Lakások	16
Mesterkurzus	17
Éjszakai vonatút	18
Öt kiküldetés	19
Párbaj előtt	20
Győzz meg	21
Ide se jövőnk többet	22
A pezsgés	23
Nyugtalanság	24
Idill	25

„S ÉN, MÉDEIA, BÁRHOGY SZERETTELEK...”

Levelek a száműzetésből	29
-----------------------------------	----

A RÉZEMBER KORA

H. elvtárs, ejtőernyővel	35
Fulladó hold	37
Concorde	38
A másik élet	39
Remény	40

Levetett maszkkal	41
Babadagi álmok	42
Kairosz	43
Aida	44
Skagen	45
Metszlap	47
Félbehagyott beszélgetések	48
Első felnövekvés	49
Második felnövekvés	50
Gyorsfénykép	51
Azon a pétervári éjszakán	53

„S ÉN, MÉDEIA, BÁRHOGY SZERETTELEK...”

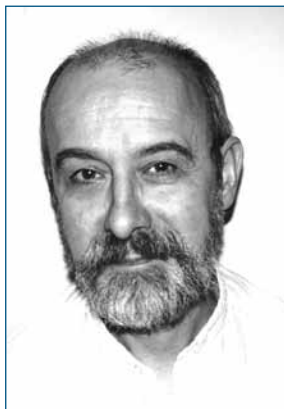
Tizedik hónap, este tíz	57
Ez van	58
Ha minden alkalomban ott leszel	59
Bizánci körmenet	60
Kétszáz	62
Delphi bezárt	64
Márciusi kórus	66
Absolon a fán	67
Modern oltárkép	68
Pilátus ma nem fogadja Heródest	69
Waluliso	70
Merengő	71
Idol	73
Nincs hova	74
Héloïse naplójából	76

Repkény	79	A KRASZNOSZELSZKAJÁN	
Egy lakomán	80	Rilke 1903-ban	139
Újplatonikusok	82	Akkor és most	141
Nem tart soká	84	Fehér por	143
Születésnap	86	Várni és várni.	144
Sóskúti este	87	Levél Arszenyij Tarkovszkijnek	145
Egy hátráló árnyhoz	89	Vaalimaa, határátkelő	146
Temetés Ste Segrée-ben.	90	Vika	147
Zaklatottan.	91		
Valahová, valakinek	92	EPILÓGUS	
Azráél nemzedéke	93	A tikkadt délután.	177
Éjjeli őrségben	98	Láz	178
A szabadulásról	99	Szent László kórház.	180
Lecsavart láng	101	Könyörtelen utazó	181
Kalauz a léthez	103	Arról, ami nincs	187
Nem azonos	104	Talán ez volt a lényeg.	188
Vers Alpha Diallo		Végre nem	189
születésnapjára	106	Ma is	190

VISSZA DÉLRE

Viharjelzés	111
Éppen ez	112
Még mindig semmi	114
Felébredned olyan lesz	115
Non omnis moriar	116
Az áramvonalak mögött	117
A véglegesről	118
A Lukács teraszán	119
Percy Harrison Fawcett.	120
Intelem	130
Miért várnál	131
Tisztázzunk valamit	132
Madridi szél	133

Darányi Sándor (1951) Budapesten született. Mérnök, könyvtáros, tanár, kutató. 1986 óta publikál. Előző verseskötete, az *Aszterion háza*, a Széphalom Könyvműhely kiadásában jelent meg 2008-ban.

„Van a bergmani börtön, amelyből lehetetlen kitörni, lévén a fala átlátszó és áthatolhatatlan. És vannak a szökési kísérletek, a kivonulás kényszere, a szecessziók. Ez az ellentmondás izgatott. Két követhető út rajzolódik ki az expedíciók során: az egyik a Tarkovszkij feltérképezte ösvény, amely még legalább európai; a másik a Fawcett ezredesé – ez kivezet minden ismertből, visszafelé halad az időben a megtévesztő elágazásig, majd a szavakon túli, Z. városa felé fordul.”

„...Hogy csak az van, ami lesz: mikor a pillanatban összeér a megálmodott meg az érzék. És egyre pontosabban elmondani, amit egyáltalán nem szabad, nem lehet, de muszáj mégis, a felnövekvés nyílt parancsa szerint.”

Ára: 1900 Ft

9 789637 486494